

Autoreferat

1. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

Jestem absolwentką **jednolitych studiów magisterskich z politologii** (specjalność samorządowa) na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego (2006-2011). Pracę magisterską pt. „*Udział kobiet w wyborach samorządowych w 2010 roku w miastach Zagłębia Dąbrowskiego (Będzin, Czeladź, Sosnowiec, Dąbrowa Górnicza)*” napisałam pod kierunkiem Profesora Sylwestra Wróbla i obroniłam z wyróżnieniem otrzymując dyplom magistra politologii.

Ukończyłam także **studia licencjackie z administracji** na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego (2008-2011). Pracę licencjacką pt. „*Konstytucyjna zasada równouprawnienia kobiet i mężczyzn – geneza i praktyczne aspekty jej stosowania*” napisałam pod kierunkiem Profesor Anny Chorążewskiej i obroniłam z wyróżnieniem otrzymując dyplom licencjata administracji. Praca została opublikowana jako monografia.

Ukończyłam również **jednolite studia magisterskie z prawa** w Wyższej Szkole Humanitas (2016-2019¹). Pracę magisterską pt. „*Budżet obywatelski jako instytucja demokracji partycypacyjnej mieszkańców jednostek samorządu terytorialnego wobec nowelizacji z 2018 roku*” napisałam pod kierunkiem Profesor Magdaleny Gurdek i obroniłam z wyróżnieniem otrzymując dyplom magistra prawa. Wyniki badań zostały opublikowane. Z uwagi na najwyższą średnią ocen na wydziale w roku akademickim 2018/2019, we wrześniu 2019 otrzymałam Nagrodę Rektora dla najlepszej absolwentki.

Studia doktoranckie odbywałam na kierunku nauki o polityce na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego (2011-2015). Pracę doktorską pt. „*Realizacja zasady równości płci w polityce władz polskich gmin*” napisałam pod kierunkiem Profesora Sylwestra Wróbla i obroniłam z wyróżnieniem otrzymując stopień doktor nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce (decyzja Rady Wydziału Nauk Społecznych z dnia 19 stycznia 2016 r.). Praca została opublikowana jako monografia, a zebrane na jej potrzeby materiały empiryczne stały się podstawą do napisania kilkunastu innych rozdziałów i artykułów naukowych.

W celu podniesienia kwalifikacji zawodowych ukończyłam **kwalifikacyjny kurs pedagogiczny** na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego, który dał mi uprawnienia do pracy z dziećmi i młodzieżą (2011-2013). W 2016 roku ukończyłam z wynikiem bardzo dobrym roczne **podyplomowe studia z zarządzania zasobami ludzkimi w administracji publicznej** w Wyższej Szkole Humanitas.

W okresie studiów magisterskich za wybitne osiągnięcia naukowe otrzymałam **stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego** na rok akademicki 2010/2011 oraz dwukrotnie (2010, 2011) **stypendium Powiatu Będzińskiego** dla wyróżniających się studentów.

W trakcie studiów działałam w studenckich organizacjach i kołach naukowych, m.in. pełniłam funkcję Przewodniczącej **Koła Naukowego Polityki Lokalnej i Regionalnej**, którego byłam pomysłodawczynią i założycielką oraz Wiceprzewodniczącej **Koła Naukowego Politologów** na Wydziale

---

¹ Studia te realizowałam w ramach indywidualnej ścieżki studiów, dlatego ich czas trwania był skrócony.

Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego. W związku z tymi funkcjami brałam udział w organizacji szeregu wydarzeń, m.in. corocznych Festiwalu Nauki, konferencji i sympozjów naukowych czy też letnich obozów naukowych dla studentów.

W ramach zdobywania doświadczenia zawodowego, w okresie studiów odbyłam m.in. staż zagraniczny w **Parlamencie Europejskim w Brukseli** (2009) oraz praktykę krajową w Wydziale Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach (2009). Przełożyło się to na moje zainteresowanie funduszami unijnymi i tematyką zarządzania projektami, a zdobytą na stażach wiedzę wykorzystywałam w późniejszej pracy zawodowej.

Swoją studencką aktywność naukową i organizacyjną kontynuowałam podczas studiów doktoranckich. Przez cały okres studiów doktoranckich odbywałam staż dydaktyczny, a za osiągnięcia naukowe otrzymywałam corocznie stypendia dla najlepszych doktorantów wraz z dodatkiem z dotacji projakościowej. Jako członkini **Samorządu Doktorantów** Wydziału Nauk Społecznych reprezentowałam koleżanki i kolegów w gremium Rady Wydziału.

2. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Bezpośrednio po obronie pracy magisterskiej z politologii i pracy licencjackiej z administracji (2011), rozpoczęłam pracę zawodową. Przez pierwsze lata po obronie pracy magisterskiej (jednocześnie w trakcie dziennych studiów doktoranckich) pracowałam pełnoetatowo w trzecim sektorze, zaś z uczelniami wyższymi współpracowałam w charakterze nauczycielki akademickiej w oparciu o umowy cywilnoprawne. Cała moja kariera zawodowa sprowadza się jednak do wspólnego mianownika, którym jest działalność na rzecz samorządu terytorialnego, społeczeństwa obywatelskiego i partycypacji społecznej.

W okresie 10.2011-09.2013 byłam zatrudniona przez należące do sieci organizacji strażniczych **Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Bona Fides w Katowicach**² jako koordynatorka ponadregionalnego projektu pt. „Przyjazny Urząd – dostęp do informacji publicznej na wniosek w urzędach gmin i miast woj. śląskiego i małopolskiego”, realizowanego przy wsparciu funduszy szwajcarskich. Celem tego przedsięwzięcia było podniesienie świadomości urzędników gminnych w ponad 300 samorządach z województwa śląskiego i małopolskiego na temat prawa obywateli do dostępu do informacji publicznej. Pod moim kierownictwem prowadzone były badania oraz monitoringi udostępniania informacji publicznej, a także organizowane szkolenia dla urzędników, mieszkańców i przedstawicieli organizacji pozarządowych. Projekt zakończył się opublikowaniem raportu z badań oraz dwiema podsumowującymi konferencjami naukowymi, w tym jedną ogólnopolską zorganizowaną przeze mnie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, pt. „Przyjazny Urząd - dostęp do informacji publicznej w urzędach miast i gmin województwa śląskiego i małopolskiego”, 25.10.2012.

W międzyczasie, pracując dla Stowarzyszenia Bona Fides, kierowałam mniejszymi projektami, których cele także koncentrowały się na budowaniu świadomego społeczeństwa obywatelskiego, szczególnie w kontekście konstytucyjnej zasady prawa do informacji. Były to m.in.: „BIPnij dla przejrzystości transparentności NGO” współfinansowany z PO Kapitał Ludzki (04.2012-10.2013) oraz „Świadomi obywatele- dostęp do informacji publicznej” realizowany w ramach programu Wolontariatu Długoterminowego współfinansowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (10.2012-08.2013). Ponadto pełniłam rolę koordynatorki badań w projekcie pt. „Dzielnice instytucjami zarządzania lokalnego” współfinansowanym przez Fundację im. Stefana Batorego w Warszawie (10.2011-02.2012). Wyniki prowadzonych przez mój zespół analiz zostały opublikowane w raporcie końcowym. Następnie, po urodzeniu dziecka w lipcu 2013 roku współpracowałam ze Stowarzyszeniem m.in. jako ekspertka ds. współpracy administracji samorządowej z organizacjami trzeciego sektora w projekcie pt. „Zlecamy

² Aktualnie Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Bona Fides.

pożytecznie, wydajemy z pożytkiem”, współfinansowanym ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (04.2014-12.2015), realizowanym w partnerstwie z katowickim ośrodkiem Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej. W ramach tego ogólnopolskiego przedsięwzięcia zespół, w którym pracowałam poddał audytowi kilkadziesiąt jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli pod kątem ich współpracy z organizacjami trzeciego sektora, szczególnie procedur zlecania do realizacji zadań publicznych. Po zakończeniu urlopu macierzyńskiego (sierpień 2014) nadal współpracowałam ze środowiskiem pozarządowym, jednak z uwagi na aspiracje naukowe zdecydowałam się na podjęcie pełnoetatowej pracy w sektorze szkolnictwa wyższego.

W czasie kiedy pracowałam etatowo w trzecim sektorze, współpracowałam jednocześnie z jednostkami naukowymi w zakresie pracy dydaktycznej. Podczas studiów doktoranckich odbywałam staż dydaktyczny na **Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach** (10.2012-02.2015) pracując ze studentami politologii. W międzyczasie współpracę dydaktyczną zaproponowała mi **Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej**, gdzie w okresie 02.2012-02.2017 w ramach umów cywilnoprawnych pracowałam ze studentami studiów podyplomowych z administracji publicznej oraz licencjackich z europeistyki. Od 02.2013 do 02.2015 byłam związana z **Wyższą Szkołą Biznesu w Dąbrowie Górniczej**³, gdzie w ramach umów cywilnoprawnych prowadziłam zajęcia dla studentów studiów licencjackich i magisterskich kilku kierunków.

We wrześniu 2014 roku, zaraz po zakończeniu urlopu macierzyńskiego, **Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej** zaproponowała mi pracę etatową w charakterze Koordynatorki Uniwersytetów Dziecięcych i Uniwersytetu Młodzieżowego, którą wykonywałam przez kilka miesięcy.

Na początku 2015 roku zdecydowałam się rozpocząć pracę etatową w **Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu**⁴, z którą już od 2014 roku współpracowałam jako nauczycielka akademicka w ramach umów cywilnoprawnych. Zostałam zatrudniona na stanowisku naukowym asystenta w Instytucie Administracji i Prawa (10.2015-09.2016), a także na stanowisku administracyjnym Koordynatorki Uniwersytetu Dziecięcego i Młodzieżowego (01.2015-06.2015). Po pół roku awansowano mnie na stanowisko Pełnomocnika Kanclerza ds. Kształcenia Międzypokoleniowego (07.2015-11.2016). W międzyczasie, po obronie doktoratu zostałam przeniesiona na stanowisko adiunkta badawczo-dydaktycznego (10.2016-09.2018). W ramach tego stosunku pracy wykonywałam dodatkowo zadania Pełnomocnika Rektora ds. badań naukowych i transferu wiedzy (12.2016-09.2017) oraz Prodziekana ds. badań naukowych (10.2017-09.2018).

W omówionym wyżej okresie mojej aktywności zawodowej systematycznie nawiązywałam współpracę ekspercką z **innymi instytucjami i organizacjami**, które zajmowały się tematyką bliską mojej pracy naukowej. Niektóre zadania wykonywałam odpłatnie w ramach umów cywilnoprawnych, a niektóre wolontariacko, wspierając ideę pracy społecznej na rzecz aktywnego i świadomego społeczeństwa obywatelskiego. Były to m.in.: **Fundacja Humanitas**, dla której pracowałam przy realizacji trzech projektów związanych z polityką senioralną, tj.: „Zagłębiowska Akademia Aktywnego Seniora – II edycja” (2017); „Sosnowiecka Akademia Aktywności Obywatela” (2016) oraz „Zagłębiowska Akademia Aktywnego Seniora” (2016) – dofinansowanych ze środków rządowych programów ASOS i FIO Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej; **Stowarzyszenie Aktywne Kobiety**, dla którego pracowałam w zespole eksperckim w ramach projektu pt. „Seniorzy Decydują” współfinansowanego ze środków Ministerstwa Pracy Rodziny i Polityki Społecznej (2016-2017); **Fundacja Instytut Spraw Obywatelskich w Łodzi**, dla której pracowałam jako członkini zespołu monitorującego oraz redaktorka i korektorka publikacji podsumowującej wyniki badań w projekcie pt. „Dom to praca – aktywizacja i partycypacja obywatelska osób pracujących w domu” realizowanym przy wsparciu z funduszy szwajcarskich (02-08.2014); **Ośrodek**

---

³ Aktualnie Akademia WSB.

⁴ Aktualnie Akademia Humanitas.

Kształcenia Samorządu Terytorialnego im. W. Pańki Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej w Katowicach, który zatrudnił mnie jako ekspertkę w zakresie przygotowania i konsultowania projektów z zakresu polityki społecznej: programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz programu wsparcia dziecka i rodziny w projekcie pt. „Aktywny Bytom”, współfinansowanym z PO KL (02-06.2014); **Fundacja Inicjatyw Społecznych i Kulturowych „Grejfrut” we Wrocławiu**, gdzie byłam specjalistką ds. polityki równości w instytucjach publicznych w projekcie pt. „Zwiększenie świadomości instytucji publicznych i organizacji pozarządowych na temat skali zjawiska dyskryminacji oraz możliwości przeciwdziałania jej przejawom na Dolnym Śląsku” (07.2014-12.2014) oraz asystentką ds. projektu pt. „Wsparcie rozwoju polityki równościowej na Dolnym Śląsku” realizowanego przy wsparciu finansowym z budżetu województwa dolnośląskiego (09-12.2013); **Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Przyrodniczego i Kulturowego „Moje Miasto” w Będzinie**, w którym koordynowałam projekt badawczy pt. „Ocena wartości i stanu zagrożenia ufortyfikowanych obiektów sakralnych województwa śląskiego” współfinansowany ze środków budżetowych samorządu województwa śląskiego (06-12.2012); **Stowarzyszenie CIVITAS w Dąbrowie Górniczej**, gdzie pracowałam na stanowisku specjalistki ds. szkoleń oraz specjalistki ds. administracyjnych w międzynarodowym projekcie pt. „Szkoła Obywatelska Civitas”, realizowanym przy wsparciu Szwajcarii w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej (12.2011-01.2012).

W październiku 2018 roku rozpoczęłam pracę jako adiunkt badawczo-dydaktyczny na **Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie**⁵, gdzie pracuję do dziś. W związku ze zmianami organizacyjnymi, które miały miejsce na Uczelni pracowałam w różnych jednostkach: od 10.2018 do 09.2020 w Instytucie Prawa, Administracji i Ekonomii, następnie w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji (10.2020-09.2022), gdzie w okresie 10.2020-01.2022 pełniłam funkcję Zastępcy Dyrektora ds. Nauki, a od 03.2020 do 08.2021 pracowałam dodatkowo jako wykonawca w granie NCN – OPUS 17 pt. „Ewolucja budżetu obywatelskiego w Polsce – w kierunku deliberacji czy plebiscytu?”, którego kierownikiem był Profesor Jacek Sroka. Od 10.2022 aż do chwili obecnej pracuję w Instytucie Prawa, Ekonomii i Administracji. Dodatkowo, w okresie 07.2019-02.2021 decyzją Władz Rektorskich wykonywałam zadania wynikające z powołania mnie na **Prezesa Zarządu Fundacji Pro Universitatis Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie**.

W okresie 2018-2024 angażowałam się w wiele dodatkowych projektów, realizowanych przez instytucje naukowe i badawcze, a także wydawnictwa i organizacje społeczne. Od 2019 roku współpracuję z **Wydawnictwem C.H. BECK** przy tworzeniu treści do systemu informacji prawnej *Legalis.pl*. Są to nie tylko różnego rodzaju komentarze do aktów prawnych, ale również wyjaśnienia i praktyczne e-booki, które były przygotowywane w zespołach kilkuosobowych, które koordynowałam, i w których ja odpowiadałam za prezentowanie perspektywy politologicznej, a współautorzy i współautorki: prawniczej i ekonomicznej.

W okresie 2015-2020 współpracowałam z **Pismem Samorządu Terytorialnego „Wspólnota”** (Wydawca: Municipium S.A.), dla którego napisałam (samodzielnie lub we współautorstwie) kilkanaście artykułów publicystycznych oraz moderowałam tematyczne panele w czasie kilku corocznych ogólnopolskich samorządowych konferencji i forów branżowych.

W 2021 roku podjęłam współpracę z krajowym instytutem badawczym – **Instytutem Rozwoju Miast i Regionów – Obserwatorium Polityki Miejskiej w Krakowie**. W ramach tej współpracy recenzowałam publikację pt. „Barometr Budżetu Obywatelskiego. Edycja 2020”, a następnie pracowałam w pilotażowym projekcie związanym z badaniem strategii rozwoju wybranych polskich miast. Od 2019 roku współpracuję jako ekspertka z **Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego w Warszawie**, dla której od 10.2021 koordynuję dział badań i analiz. W ramach tej współpracy publikuję też różnego rodzaju analizy i opracowania własnego autorstwa oraz biorę udział w innych projektach branżowych, ważnych dla

---

⁵ Aktualnie Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

środowiska samorządowego. Przykładem niedawno zrealizowanego wspólnie z Fundacją i koordynowanego przeze mnie projektu jest monografia zbiorowa pt. „Potrzeba zmian w samorządzie terytorialnym”, pod red. C. Trutkowskiego, J. Podgórskiej-Rykały, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2023.

W roku akademickim 2022/2023 otrzymałam prestiżowe stypendium badawcze Jean Monnet Fellowship w **Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European University Institute we Florencji** (Włochy). Pobyt ten zaowocował dwiema monografiami, z których jedna jest już opublikowana, a druga czeka na druk i kilkanaście artykułami, które są w zróżnicowanych fazach procesu wydawniczego.

Moją działalność naukową i badawczą docenił Minister Edukacji i Nauki przyznając mi w 2022 roku **Stypendium Ministra Edukacji i Nauki dla wybitnych młodych naukowców (17. Edycja) na lata 2022-2025.**

3. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Na mój dorobek publikacyjny składa się łącznie 120 opublikowanych tekstów, w tym:

- 5 monografii autorskich (w tym dwie anglojęzyczne),
- 3 monografie współautorskie,
- 3 publikacje elektroniczne w formie e-booków dla *legalis.pl* (współautorskie, wszystkie spełniające kryteria stawiane monografiom naukowym),
- 1 podręcznik akademicki (współautorski, spełniający kryteria stawiane monografiom naukowym),
- 3 komentarze do ustaw (współautorskie, spełniające kryteria stawiane monografiom naukowym),
- 11 monografii pod redakcją (z czego 10 współredagowanych; 3 anglojęzyczne),
- 31 artykułów w czasopiśmie naukowym (w tym 12 współautorskich; 8 anglojęzycznych),
- 38 rozdziałów w monografiach (w tym 12 współautorskich; 6 anglojęzycznych; 1 w języku czeskim, 1 w języku ukraińskim),
- 4 nierecenzowane raporty z badań empirycznych, które powstały w ramach projektów społecznych realizowanych przez organizacje pozarządowe,
- 6 ekspertyz zamówionych i opublikowanych przez *Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej*,
- 14 artykułów publicystycznych, opublikowanych przez samorządowe czasopisma branżowe: *Wspólnota. Pismo Samorządu Terytorialnego*; *Kurier Prawny*; *Pracownik Samorządowy*.

Wskazane publikacje będą stanowić jedynie uzupełnienie osiągnięcia głównego, które omówię w kolejnej sekcji. Pogrupowanie ich tematycznie pozwala wyodrębnić pięć przenikających się w wielu aspektach obszarów badawczych, które są ważne w mojej pracy naukowej:

- 1. Demokracja deliberatywna i mini-publiki.**
- 2. Partycypacja i społeczeństwo obywatelskie.**
- 3. Samorząd terytorialny i polityka lokalna.**
- 4. Polityki publiczne.**
- 5. Równość płci.**

Tworzą one zróżnicowaną pod kątem form przekazu, ale spójną badawczo i naukowo całość. Pogrupowanie ich we wskazane wyżej kategorie tematyczne pozwala w sposób możliwie precyzyjny ukazać moje wieloletnie zainteresowania badawcze. Jednocześnie stanowi – pomocniczy w stosunku do monografii uznanej przeze mnie za osiągnięcie stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny – dowód

moich kompetencji, świadcząc o osiągniętym stopniu samodzielności naukowej. Publikacje te, choć będą wskazane tylko jako uzupełnienie wniosku, ukazując szeroką perspektywę mojej działalności naukowej.

Moja aktualna i zarazem główna działalność naukowa lokuje się na styku obszaru demokracji deliberatywnej i partycypacyjnych narzędzi włączania mieszkańców w procesy decyzyjne. Prowadzę badania w odniesieniu do polityki publicznej, w szczególności na szczeblu samorządu terytorialnego. Książka, którą chcę zaprezentować jako moje główne osiągnięcie i wkład w rozwój dyscypliny stanowi zwieńczenie moich dotychczasowych badań, obejmując swoim zakresem cztery pierwsze spośród wskazanych przeze mnie kategorii. Piąta jest bowiem bardziej związana z moją wcześniejszą aktywnością naukową, w szczególności poprzedzającą obronę doktoratu i okres zaraz po obronie.

3.1. Osiągnięcie stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny

Za najistotniejsze osiągnięcie dla mojego dorobku naukowego, które spełnia wymogi postawione w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.), stanowiąc znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji uważam monografię autorską pt. ***Deliberative Democracy, Public Policy, and Local Government, Public Administration and Public Policy, Routledge/Taylor & Francis Group, New York 2024.***

Książka ta, w szerokim ujęciu, poświęcona jest demokracji deliberatywnej oraz jej praktycznym formom i zastosowaniom w polityce publicznej samorządów lokalnych. Analizuję w niej tematykę demokratycznego zarządzania, opierając się w szczególności na genezie jej reprezentatywnego wariantu. Omawiając elitarny wymiar pojęcia reprezentacji śledzę wydarzenia historyczne i polityczne, które wpłynęły na współczesny kształt demokracji i jej rozumienie. Przyglądam się temu, jak kształtowały się ideały demokracji i dlaczego obecnie przeżywamy recesję demokratyczną. Zastanawiam się, dlaczego zanika debata, która powinna być integralną częścią funkcjonowania organów kolegialnych, a także, dlaczego decyzje polityczne na ogół nie są oparte na dowodach, decydenci nie biorą pod uwagę opinii ekspertów zewnętrznych i stanowisk interesariuszy oraz nie czują się w obowiązku uzasadniać obieranych kierunków działań.

Rozpoczynając pracę nad tą książką wyszłam z założenia, że debata musi być sercem demokratycznego procesu decyzyjnego. Uważam, że jeśli jej nie ma, a decyzje mimo to są podejmowane, nie są one uprawnione z punktu widzenia demokratycznego. Nie jest jasne, skąd te decyzje faktycznie pochodzą, kto nadaje ważność kierunkom i priorytetom działania. Nie wystarczy, że decyzje pochodzą formalnie od demokratycznie wybranych przedstawicieli. Praktyka pokazuje, że osoby te często nie realizują stawianych przed nimi zadań zgodnie z ideą demokratyczną. Czy demokracja kończy się z momentem wyboru przedstawicieli na określone funkcje? A potem zaczyna się już tylko czysta polityka? Moim wyjściowym założeniem było to, że brak opartej na argumentach debaty wśród członków ciał kolegialnych jest zaprzeczeniem powodu ich istnienia. Założenie to dotyczy zarówno polityki krajowej, jak i samorządów lokalnych, choć w warstwie empirycznej książki skupiłam się jedynie na badaniu kolegialnych organów stanowiących miast. Z moich dotychczasowych doświadczeń i obserwacji wynika, że działalność jednostek samorządu terytorialnego upodabnia się do polityki krajowej. Zaczyna brakować miejsca na debatę, a argumenty merytoryczne ustępują miejsca ślepej ideologii i politycznym przepychankom. Kiedy pierwsze polskie miasta zdecydowały się sięgnąć po – popularne już od kilku lat w innych krajach – panele obywatelskie, zaczęłam zastanawiać się, czy oparte na procesie zespołowej narady mini-publiki deliberatywne mogą coś w tej materii zmienić? Czy za ich przykładem instytucje przedstawicielskie będą mogły/chciały/potrafiły się zreformować? Czy to się może udać? Te i podobne wątpliwości stanowiły motywację do podjęcia przeze mnie badań we wskazanym zakresie.

Opierając się na jakościowych badaniach empirycznych deliberatywnych mini-publik, które zostały zrealizowane w 7 największych polskich miastach w okresie 2016-2021 w książce próbuję

rozstrzygnąć, czy i w jaki sposób doświadczenia mini-publik mogą wesprzeć odnowę procesu decyzyjnego instytucji przedstawicielskich (w warstwie empirycznej odnoszą się wprost do rad miast badanych jednostek samorządu terytorialnego). Aby odpowiedzieć na to pytanie, poszukuję obszarów, w których deliberatywne mini-publiki mogą stanowić inspirację dla tradycyjnych organów władzy przedstawicielskiej oraz identyfikuję elementy demokracji deliberatywnej, które można [na nowo] zaszczepić w działalności kolegialnych ciał reprezentatywnych. Zwracam uwagę, że niektóre z „innowacji” wcale nie są nowe, wręcz przeciwnie. Wychodzę z założenia, że od początku istnienia demokracji debata i argumentacja stanowiły wartość fundamentalną w polityce. Starożytni Grecy naukę o argumentowaniu nazywali dialektyką. Wsparciem dla argumentujących była też retoryka jako sztuka przekonywania. Argumentację, dialektykę i retoryczny sposób myślenia już wtedy, a także dziś charakteryzują te same cechy (Majone 1989: 7-8; 23). Dziwi i smuci fakt, że deliberacja, oparcie na dowodach, argumentatywnej debata czy wymóg uzasadniania w polityce stały się dodatkiem i innowacją, choć leżały u podstaw koncepcji, zarówno demokracji w wariacie wypracowanym przez antyczne *polis*, jak i współczesnej demokracji przedstawicielskiej. Na przestrzeni lat jednak idee i koncepcje zmieniały się, zbliżając niebezpiecznie demokrację do oligarchii elit, przesuując akcent z debaty angażującej wszystkich uprawnionych na debatę toczącą się w wąskich i elitarnych kręgach polityków.

Twierdzę, że argumentatywna debata ma znaczenie w procesach kształtowania polityki publicznej. Natura, styl i poziom debaty w instytucjach kolegialnych jest funkcją reguł i mechanizmów instytucjonalnych oraz ma wpływ na wyniki polityczne wykraczające poza te reguły i mechanizmy. Łącząc ustalenia badaczy teorii demokracji i polityki publicznej z teorią demokracji deliberatywnej i wynikami badań empirycznych dotyczących deliberatywnych mini-publik identyfikuję kluczowe cechy procesów deliberatywnych, które mogłyby stanowić inspirację dla przedstawicielskich organów kolegialnych w celu podniesienia jakości ich pracy. Poruszając się w tak zarysowanym obszarze badawczym, odpowiadam jednocześnie na wskazywaną coraz częściej w literaturze potrzebę głębszego zrozumienia przyczyn oporu polityków wobec dzielenia się władzą i wdrażania inkluzywnych, deliberatywnych procedur decyzyjnych.

Aby osiągnąć założone cele, nie poprzestaję na badaniu deliberatywnych mini-publik jako idealnych forów debaty na małą skalę, oderwanych od bieżącego, relewantnego i obciążonego wieloma mankamentami procesu politycznego. Wręcz przeciwnie, **wychodzę poza ten obszar, ogniskując się na ich relacji z konwencjonalnymi aktorami polityki publicznej. Badania prowadzę więc na styku dwóch odmiennych rzeczywistości. Z jednej strony są to innowacje demokratyczne przybierające postać deliberatywnych mini-publik, z drugiej zaś tradycyjne organy władzy stanowiącej, o charakterze kolegialnym. W książce poszukuję przestrzeni wspólnej obu rodzajów instytucji, mając na uwadze, że innowacje na ogół pojawiają się jedynie jako jednorazowe, eksperymentalne dodatki do głównego nurtu procesu decyzyjnego.** Co ważne, pojawiają się tylko wtedy, gdy decydenci o tym zdecydują, a więc dadzą im zielone światło. Są projektowane do rozwiązania takich problemów, które zlecą im decydenci, mają decyzyjność w takim zakresie, w jakim życzą sobie tego konwencjonalni aktorzy polityki. Jednym słowem, innowacje są wtórne i zależne od utrwalonych już instytucji politycznych.

Wcześniejsze badania wskazują, że istnieje ogromna przepaść między akademicką wizją deliberatywnych mini-publik, która silnie koncentruje się na jakości deliberacji i charakterystyce procesu (Fung 2003; Smith 2009; Warren 2009; Curato i in. 2021; Grönlund et al. 2014; Farrell, Suiter, Harris 2019; Roberts, Escobar 2015; Jacquet 2017; Niessen, Reuchamps 2020; Escobar, Elstub 2017; Fishkin 1996; 1997; Dryzek 2010; Landemore 2015, Giraudet i in. 2022), a poglądami aktorów politycznych na innowacyjne procesy deliberatywne, których rzeczywiste oceny i motywacje odbiegają od oficjalnie deklarowanych (Nabatchi, Farrar 2011; Hendriks, Lees-Marshment 2018; Koskimaa, Rapeli 2020). Brakuje analiz powodów i motywacji przywódców politycznych tworzących deliberatywne mini-publiki (Hendriks, Lees-Marshment 2019; Macq i Jacquet 2023). Nie jest jasne, jak postrzegają ich systemową rolę i jakie jest w związku z tym

proponowane przez nich miejsce deliberatywnych mini-publik w systemie decyzyjnym (Goodin i Dryzek 2006; Parkinson 2012; Hendriks 2006; 2011). Dane wskazują, że innowacyjne projekty instytucjonalne są słabo zintegrowane z istniejącymi już praktykami i instytucjami demokratycznymi, co ogranicza potencjał wpływania tych pierwszych na drugie (Ercan, Hendriks, Boswell 2017; Rangoni, Bedock, Talukder 2021; Goodin i Dryzek 2006; Parkinson 2012; Hendriks 2006; 2011). Wręcz przeciwnie, często innowacje pozostają tylko dodatkiem, funkcjonując na obrzeżach systemu politycznego. Niejasne pozostają tym samym potencjalne bariery w skutecznym zwiększaniu roli obywateli w procesach decyzyjnych.

Wcześniejsze dane dowodzą też, że elity wysoko cenią abstrakcyjne normy deliberatywne, jednak gdy przychodzi do akceptacji praktycznych rozwiązań, mają tendencję do unikania i podejrzliwości wobec bardziej inkluzywnej debaty publicznej. Jedynie gdy otwarcie procesu decyzyjnego na aktorów spoza formalnego systemu miałyby skutkować np. rozgłosem, prestiżem lub sukcesami politycznymi, reprezentanci elit są mu bardziej przychylni (Hendriks 2011). Decydenci postrzegają innowacje deliberatywne głównie jako instrumenty podziału władzy i obawiają się potencjalnej utraty swoich dotychczasowych prerogatyw. Duża swoboda jaką dysponują w kształtowaniu projektów deliberatywnych mini-publik sprawia, że przy braku woli politycznej mogą one zostać zepchnięte z głównego nurtu i stać się fasadowym, „osobnym stołem” dla aktywistów. Aby tak się nie stało, badacze poszukują **skutecznych sposobów na wzmocnienie interwencji deliberatywnych mini-publik w procesach koordynowanych przez instytucje demokracji przedstawicielskiej. Sposoby te muszą obejmować przede wszystkim interakcyjne zaprojektowanie deliberatywnych forów w stosunku do istniejących już instytucji.**

Jak zauważa Jane Mansbridge (2022: 479), znajdujemy się w „krytycznym momencie, w którym demokracja deliberatywna korzysta z niezwykle bliskiego związku między teorią normatywną, inwencją praktyków i analizą empiryczną”. Korzystając z tego momentu, zdecydowałam się zaoferować swój wkład badawczy. **W książce wychodzę naprzeciw postulatam uznanych badaczy demokracji deliberatywnej, którzy wskazują na potrzebę głębszego zrozumienia przyczyn oporu polityków wobec dzielenia się władzą i wdrażania inkluzywnych procedur decyzyjnych (Hendriks 2013; Hendriks, Lees-Marshment 2019; Macq i Jacquet 2023). Przede wszystkim odpowiadam na palącą potrzebę uzupełnienia badań nad poglądami decydentów na deliberatywne innowacje w krajach i regionach, w których deliberatywne mini-publiki nie są wystarczająco zinstytucjonalizowane (Rangoni, Bedock, Talukder 2021), a do takich krajów należy Polska. Biorąc pod uwagę, iż wśród badań nad demokracją deliberatywną na świecie zdecydowanie brakuje dowodów z krajów Europy Środkowej i Wschodniej, moja książka wypełnia tę lukę, stanowiąc znaczący wkład empiryczny w dobrze ugruntowaną teorię demokracji deliberatywnej. Jej oryginalność polega również na przyjęciu w narracji optyki decydentów, od których zależy to, czy innowacje deliberatywne będą wdrażane w polityce publicznej i w jaki sposób. Od decydentów zależy też, czy doświadczeniom mini-publik uda się wesprzeć odnowę procesu decyzyjnego instytucji przedstawicielskich poprzez zaszczerpienie na nowo w działalności kolegialnych ciał reprezentatywnych wartości jakie niesie za sobą argumentatywna debata, wymóg uzasadnienia czy włączenie w proces decyzyjny perspektyw ekspertów zewnętrznych i interesariuszy.**

Argumentuję, że jeśli innowacje deliberatywne mają stać się częścią reform instytucjonalnych demokracji przedstawicielskiej, powinny pociągać za sobą zmiany w dystrybucji władzy (Hendriks 2016). Zmiany te zależą jednak w dużej mierze od interakcji deliberatywnych mini-publik z konwencjonalnymi aktorami i istniejącymi instytucjami politycznymi oraz ich wzajemnego wpływu. Projekt instytucjonalny obejmujący włączenie deliberatywnych mini-publik w proces decyzyjny musi obejmować coś więcej niż organizację samych forów, ale określać ich relacje z innymi systemowymi aktorami w polityce. Uważam, że postawy decydentów są kluczowe dla powodzenia projektu deliberatywnego. Z jednej strony, elity decyzyjne są inicjatorami deliberatywnych mini-publik (Parkinson 2006) i powołują je w celu rozwiązywania określonych problemów (w tym ustalają agendę). Z drugiej strony, mogą mieć dobry powód, by ich unikać lub blokować (Macq, Jacquet 2023; Hendriks, Lees-Marshment 2019; Hendriks 2006; Steiner 1996). **Wgląd**

w poglądy elit decyzyjnych pomoże lepiej konceptualizować kolejne projekty instytucjonalne w ramach demokracji deliberatywnej. Jest to pierwsza w Polsce książka podejmująca ten temat i jedna z niewielu w Europie, a także na świecie, które kierują całą uwagę na kluczową rolę aktorów politycznych w procesie reformowania demokracji przedstawicielskiej, w tym przede wszystkim ich rzeczywiste nastawienie do innowacyjnych forów deliberacyjnych.

Mam świadomość, że duża część debaty o demokracji deliberatywnej funkcjonuje na wysokim poziomie abstrakcji. Dlatego pojawiające się w przestrzeni politycznej rzeczywiste przykłady deliberacyjnych innowacji demokratycznych stanowią cenną okazję do zbadania, w jakim stopniu zobowiązania normatywne teorii demokratycznych mogą zostać zinstytucjonalizowane oraz w jakim stopniu faktyczne projekty mogą wyrażać demokratyczne nadzieje i oczekiwania teoretyków. Wierzę, że spotkania z rzeczywistymi eksperymentami w sferze publicznej mogą poszerzyć horyzonty teoretyków politycznych i społecznych.

Warstwę teoretyczną książki opieram na klasycznych pozycjach literatury z zakresu teorii polityki, szczególnie uwzględniając argumenty badaczy demokracji, elit, polityki publicznej, demokracji deliberatywnej i samorządu lokalnego. Teorie te, które stanowią kompleksowe narracje stały się dla mnie istotnym zapleczem teoretycznym i intelektualnym zgodnie z zasadą, że przeszłe idee wpływają na aktualnie tworzone narracje i odwrotnie. Współczesne narracje demokracji stanowią pryzmaty, przez które obserwować można klasyczne teorie i tym samym kształtować spojrzenie na przyszłość. Jak głosi popularne przysłowie, *jeżeli szukasz nowych idei, zajrzyj do starych książek*. Koncepcje teoretyczne mają konkretne i głębokie korzenie, na których warto się wspierać. Poruszając się w zarysowanym wyżej polu badawczym sięgnęłam jednak nie tylko po klasyczne dzieła, ale też najnowsze wyniki badań dotyczące wkładu deliberacyjnych mini-publik w procesy kształtowania polityk publicznych. Pracując nad książką w czasie Jean Monnet Fellowship w European University Institute we Florencji korzystałam z ogromnej bazy literatury dostępnej w tamtejszej bibliotece. Zaciągając dług wdzięczności wobec EUI, wśród moich inspiracji znalazło się wiele osób związanych z Instytutem. Były to przede wszystkim takie nazwiska jak Giandomenico Majone, włoski politolog, specjalista z zakresu polityk publicznych, który zmarł 31 lipca 2022 roku, tuż przed moim przyjazdem do Instytutu, ale także Adam Przeworski, Richard Bellamy, Norberto Bobbio czy David M. Farrell.

Wśród politologów i teoretyków polityki nieustannie toczą się spory o istotę demokrację. Richard Bellamy (1987: 1) wskazuje, że „Podczas gdy pierwsi argumentują, że musimy dostosować nasze aspiracje do warunków współczesnej polityki i odpowiednio zmodyfikować naszą teorię demokracji, drudzy dementują, że dowody empiryczne mogą kiedykolwiek wymusić zmiany w teoriach, które są w dużej mierze normatywne.” Udaną próbę przełamania tej dychotomii stanowią propozycje Norberto Bobbio. Buduje on metaforyczny most „poprzez połączenie historycznie wrażliwej analizy merytorycznego znaczenia demokracji z socjologicznie świadomą dyskusją na temat politycznych implikacji przyjęcia określonej definicji.” (Bellamy 1987: 1). Z punktu widzenia teorii, demokracja jest *makroteorią*, zaś badania empiryczne opierają się na *mikrodowodach*. Pojawia się więc znaczący rozdźwięk, bo materiał dowodowy jest bardzo niewielki w stosunku do uogólnień, którym ma służyć. Dodatkowo, „dowody empiryczne wynikają z definicji operacyjnych, z których wiele jest tylko bladym odbiciem ich teoretycznych pierwowzorów.” (Sartorii 1987: 6). Niektórzy autorzy (Steiner i in. 2004: 42; Habermas 2006) uważają, że badania empiryczne stanowią „pomocną dłoń” dla kontrowersyjnych teorii demokracji. Wydaje się jednak, że ich rola jest zdecydowanie bardziej znacząca szczególnie, gdy chodzi o teorię demokracji deliberatywnej. Ważne jest, by tak rozumiana „pomoc” była systematycznie ukierunkowana na podążanie za fundamentalnymi problemami teorii (Thompson 2008: 497). Biorąc pod uwagę te argumenty, pracując nad książką sięgnęłam po ogromną liczbę najnowszych wyników badań i ustaleń akademików z całego świata badających demokrację deliberatywną w różnych kontekstach, ujęciach i wymiarach. Ich odkrycia, wnioski

i sugestie towarzyszyły mi zarówno w pracy koncepcyjnej, jak i w toku moich własnych badań empirycznych.

Podążając za tymi inspiracjami, warstwę empiryczną książki buduję wokół narracji interpretacyjno-jakościowej, gdzie głównym narzędziem badawczym jest wywiad pogłębiony. Dzięki tak zróżnicowanemu podejściu poruszam się w wyraźnie zarysowanych ramach analizy i uzyskuję szeroki wgląd w poglądy aktorów polskiej polityki lokalnej na proces decyzyjny, toczący się zarówno w ramach kolegialnych organów przedstawicielskich szczebla miejskiego, jak i uzupełniających ten proces, eksperymentalnych deliberatywnych mini-publikach.

Moje badania obejmują 7 polskich największych miast regionalnych: Gdańsk, Lublin, Kraków, Łódź, Warszawa, Wrocław i Poznań, które w okresie 2016-2021 zrealizowały łącznie 9 innowacyjnych procesów deliberatywnych mini-publik, mających w każdym z przypadków formułę panelu obywatelskiego (Citizens' Assembly – CA). W książce prezentuję perspektywę trzech grup respondentów zakwalifikowanych jako elity decyzyjne. Są to przewodniczący rad miejskich bądź (w dwóch przypadkach) wskazani przez nich radni, urzędnicy urzędu miejskiego wysokiego szczebla odpowiedzialni za organizację paneli obywatelskich oraz koordynatorzy paneli obywatelskich z liczących się i silnych organizacji pozarządowych. Zbadane przypadki stanowią w okresie objętym badaniem 100% odnotowanych w Polsce procesów paneli obywatelskich. Wszystkie łączy to, że zostały zrealizowane przez władze miejskie z inicjatywy lub w wyniku silnej presji ze strony organizacji pozarządowych. Wszystkie też były zlecone organizacjom pozarządowym do realizacji, co zapewniło bezstronność polityczną procesu. Wszystkie badane miasta należą do grupy miast regionalnych (stolic województw), mają więc z punktu widzenia ustrojowego identyczne zadania i kompetencje. We wszystkich funkcjonuje na stałe rada miejska (miasta), składająca się z radnych, których liczba jest zmienna z kadencji na kadencję i zależy od liczby mieszkańców.

Takie podejście może być bardzo owocne: analiza teoretyczna daje ramy normatywne, w stosunku do których można kwestionować ukryte lub jawne twierdzenia dotyczące określonych praktyk politycznych, podczas gdy praktyki mogą ujawnić nowe odpowiedzi na pytania teoretyczne, jednocześnie zapewniając weryfikację rzeczywistości co do twierdzeń teoretyków. Przyjęta formuła nie jest oczywiście pozbawiona problemów, do czego odnoszę się wprost w książce. Krytyczne spojrzenie na przyjętą metodologię i związaną z tym argumentację prezentuję w rozdziale I. W tym miejscu chcę tylko wskazać, że podobne badania empiryczne, oparte na wywiadach pogłębionych przeprowadzonych w jednym kraju są metodą wykorzystywaną przez najlepszych badaczy demokracji deliberatywnej na świecie, zarówno we wpływowych książkach, jak i w artykułach naukowych, np. Parkinson 2006 (UK); Koskimaa, Rapeli 2020 (Finlandia); Jacquet 2017 (Belgia); Macq, Jacquet 2023 (Belgia); Hendriks 2015 (Australia). Empiryczny wymiar demokracji deliberatywnej często badany jest na świecie z zawężeniem do jednego kraju, również w oparciu o inne metody, np. eksperymentu – Caluwaerts, Reuchamps 2018 (Belgia); Farrell, Suiter 2021 (Irlandia); Grönlund, Setälä, Herne 2010 (Finlandia); Farrell, Suiter, Harris 2019 (Irlandia); Farrell, Suiter, Cunningham, Harris 2023, 2020 (Irlandia); Freschi, Mete 2009 (Włochy); Bedock, Pilet 2021 (Francja); Giraudet, Apouey, Arab 2022 (Francja); Landemore 2015, 2017 (Islandia). Jestem przekonana, że chociaż książka w części empirycznej bada jedynie innowacje deliberatywne na szczeblu lokalnym w Polsce, jej główne teoretyczne argumenty prawdopodobnie dotyczą również innych krajów i szczebli zarządzania.

Podsumowując, podążając za myślą klasyków, kierując się najnowszymi wynikami badań, a także posiłkując własną wiedzą i wieloletnim doświadczeniem społecznym, zawodowym i naukowym, w kolejnych rozdziałach książki odpowiadam na nurtujące mnie pytania, szukając rozwiązania dylematu, który dostrzegam w zarysowanym wyżej obszarze.

Układ treści prezentuje się następująco:

W **rozdziale I** omawiam metody i podejście badawcze, a także zadaję kluczowe pytania badawcze. Uzasadniam wybraną metodologiczną ścieżkę postępowania pochylając się nad istotą podejścia jakościowo-interpretacyjnego do badań politologicznych i wskazując jego mocne strony i zalety. Zwracam szczególną uwagę na związane z nim umożliwienie badaczowi rozpoznawania problemu, precyzowania problematyki, porządkowania wątków i wyznaczania wymiarów analizy. Następnie uzasadniam posłużenie się narzędziem wywiadu pogłębionego, który pozwala uchwycić niewyraźne koncepcje i komponenty, a także powiązać je ze sobą, czyniąc je podatnymi zarówno na analizę empiryczną, jak i ocenę normatywną. W tak zarysowanych ramach argumentuję dlaczego przypadek Polski został wybrany do badań empirycznych. Dostarczam informacji o 9 badanych przypadkach deliberatywnych mini-publik (w formule panelu obywatelskiego), które odbyły się w Polsce w okresie 2016-2021 w 7 największych miastach (Gdańsk, Lublin, Kraków, Łódź, Warszawa, Wrocław i Poznań). Wyjaśniam sposób zbierania danych i omawiam poszczególne etapy procesu badawczego.

W **rozdziale II** zastanawiam się, dlaczego rządzą nami wybrani politycy i to oni podejmują wszystkie istotne decyzje. Czy politycy są bardziej kompetentni od zwykłych obywateli, czy też mają inne cechy, które sprawiają, że bardziej nadają się do rządzenia? Elitystyczna koncepcja demokracji przedstawicielskiej stawia w centrum uwagi elity, a więc wpływowe jednostki, które tworzą grupę mającą najlepszy dostęp do władzy i innych istotnych w społeczeństwie zasobów. Zwykli obywatele stanowią w niej jedynie tło. Choć dominujący współcześnie model nie wyklucza wcale szerszego zaangażowania społecznego na politycznej arenie, to trudno też jednoznacznie stwierdzić czy efektywnie do niego zachęca. Elity są przez jednych bardziej pożądane, a przez innych krytykowane, ale fakty są takie, że one po prostu są w naszej przestrzeni politycznej, bez względu na szczebel zarządzania. Dlatego w rozdziale II sięgam do genezy rządów przedstawicielskich i wyjaśniam, w jaki sposób demokracja przedstawicielska stworzyła przestrzeń do działania elit. Pochylam się nad koncepcją zaproponowaną przez Josepha Schumpetera, a także innymi politologicznymi koncepcjami elit. Przechodząc na szczebel lokalny omawiam Szkołę Chicagowską i jej sukcesy w wykorzystaniu badań empirycznych. W świetle przywołanych przeze mnie argumentów teoretycznych i przeprowadzonych badań empirycznych zastanawiam się, dlaczego politycy uważają, że to oni powinni podejmować decyzje. Dlaczego wierzą, że jedynie demokracja reprezentatywna jest tą prawdziwą i właściwą. Odpowiedzi na te pytania poszukuje w danych pochodzących z jakościowych badań empirycznych przeprowadzonych wśród polskich decydentów szczebla miejskiego, w tym radnych, urzędników i działaczy NGO. Wychodzę od konkretnego i skrajnie postawionego pytania o to, czy mini-publiki deliberatywne mogłyby zastąpić tradycyjne instytucje demokracji przedstawicielskiej. Odpowiedzi decydentów nie zaskakują; pozwalają jednak ustalić ich wizje lokalnej demokracji, które będą wyjściowe dla dalszych rozważań podjętych w książce. W zakończeniu odpowiadam na pytanie: Czy innowacje mają moc pokonywania ograniczeń politycznych.

W **rozdziale III** zauważam, że ludzie chcą demokratycznego procesu politycznego, ale jednocześnie oczekują, że będzie on skuteczny. Zastanawiam się, czy jest możliwe pogodzenie tych dwóch wymagań. Z jednej strony współczesna polityka publiczna jest coraz bardziej skomplikowana i wymagająca co sprawia, że osoby pozbawione specjalistycznej wiedzy mają trudność by za nią nadążyć. Z drugiej strony, procesy polityczne ogniskując się na aktywności wąskiej grupy elit politycznych powodują oddalanie się obywateli od demokracji. Niezwykle trudno jest ustalić jaka jest *wola ludu*, a więc jak obywatele chcieliby rozwiązać określone problemy publiczne. Jednocześnie procesy kształtowania polityki publicznej rzadko są racjonalne i zgodne z teoretycznym modelem. Konteksty, w których kształtowana jest polityka publiczna zmieniają się. Nie wszystko można efektywnie zaplanować. Decyzje są podejmowane w oparciu o trudne do wyjaśnienia szerszej publiczności czynniki – głównie natury politycznej, nie mające często nic wspólnego z merytorycznymi argumentami. To wszystko sprawia, że procesy demokratycznego kształtowania polityki

publicznej odbiegają od oczekiwanych, a polityka i politycy tracą swoją wiarygodność. W rozdziale III zastanawiam się, jakie czynniki odgrywają największą rolę w procesie kształtowania polityki publicznej i czym kierują się w swoich działaniach decydenci? Rozważam trzy możliwości: szeroko pojętą troskę o dobro wspólne, konkretne argumenty natury merytorycznej i instrumentalne względy polityczne. Odpowiedzi na te pytania poszukuję w danych pochodzących z jakościowych badań empirycznych przeprowadzonych wśród polskich decydentów szczebla miejskiego, w tym radnych, urzędników i działaczy NGO. Kończę rozdział wnioskiem o palącej potrzebie argumentatywnej debaty w centrum procesu kształtowania polityki publicznej.

W **rozdziale IV** argumentuję, że podstawą i istotą każdej demokracji jest *rządzenie przez dyskusję*. Aby proces demokratyczny mógł trwać, demokracja musi opierać się na argumentatywnej dyskusji. Argumenty są potrzebne nie tylko do wyjaśnienia własnego stanowiska, ale również by przekonać do niego innych ludzi. Argumentacja jest procesem kluczowym, w ramach którego ludzie, bez względu na ich rolę w procesie kształtowania polityki publicznej, dokonują moralnych ocen i wyborów. Zauważam, że w procesie dostarczania danych i informacji zarówno obywatele, jak i decydenci są na różnych etapach i w różny sposób wspierani przez ekspertów. Choć rola ekspertów jest kluczowa zdarza się, że trudno znaleźć złoty środek ich najbardziej optymalnego zaangażowania. W rozdziale IV zastanawiam się, jak wygląda debata, która znajduje się w centrum procesów decyzyjnych kolegialnych organów przedstawicielskich. Czy jest rzetelna i oparta na merytorycznych argumentach? Jaki jest jej styl i poziom? Czy decydenci są dobrze przygotowani do pełnienia swoich ról i czy często sięgają po wsparcie ekspertów zewnętrznych? Odpowiadając na te pytania posługuję się danymi pochodzącymi z jakościowych badań empirycznych przeprowadzonych wśród polskich decydentów szczebla miejskiego, w tym radnych, urzędników i działaczy NGO. W zakończeniu rozdziału stawiam pytanie: Czy zgromadzenia przedstawicielskie mogą być przestrzenią kolektywnej mądrości?

Rozdział V poświęcam teorii demokracji deliberatywnej. Wychodzę od założenia, że większość współczesnych systemów demokratycznych opiera się na modelu przedstawicielskim, w którym procedury wyborcze i koncepcja reprezentacji odgrywają kluczową rolę. Zauważam, że debata publiczna odbywa się w elitarnych i słabo reprezentatywnych przestrzeniach, które są oddalone od obywateli i pozostają poza zasięgiem odpowiedzialności publicznej. Brakuje włączającej kultury politycznej, a decydenci nie są przekonani o wartości zaangażowania zwykłych obywateli w procesy decyzyjne. Wskazuję, że rozczarowanie i rosnące niezadowolenie obywateli z tak ukształtowanego procesu politycznego pobudziło innowacyjne myślenie o demokracji. Mimo, że początkowo innowacje demokratyczne były odosobnionymi eksperymentami, realizowanymi w określonych kontekstach lokalnych, z ograniczonymi skutkami pod względem zakresu i wpływu, z czasem stały się coraz bardziej popularne, a za pomocą ich skalowania zyskały uznanie na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Wyjaśniam, że przechodząc taką ścieżką, innowacje demokratyczne nie są już wydarzeniami wyspiarskimi, ale oddziałują i rozprzestrzeniają się poprzez tradycyjne, reprezentatywne praktyki i instytucje zarządzania. Zwracam uwagę, że obszerna i stale zwiększająca się literatura opowiada się za wykorzystaniem innowacji demokratycznych do ratowania demokracji z kryzysu. Wśród nich prym wiodą innowacje deliberatywne, umożliwiające obywatelom włączenie się w proces argumentatywnej deliberacji o sprawach publicznych. Omawiam koncepcję forów deliberacyjnych, zwanych mini-publikami, które organizowane od prawie 20 lat na całym świecie dowodzą, że zwykli obywatele mogą wnieść znaczący wkład w rozwiązywanie skomplikowanych problemów polityki publicznej. Powołując się na argumenty zwolenników demokracji deliberatywnej twierdzą, że może ona stać się odpowiedzią na kryzys demokracji przedstawicielskiej. Zgłębiając ten wątek zadaję pytanie o to, czy dyskusja o sprawach publicznych może być oparta na argumentatywnej debacie? Czy styl dyskusji w sprawach publicznych może być merytoryczny i pełen

szacunku dla dyskutantów? Zastanawiam się też jaką rolę mogą pełnić argumenty ekspertów i interesariuszy? Czy racjonalne argumenty mogą wpływać na kierunki procesów kształtowania polityki publicznej i zmianę postaw decydentów? Odpowiadając na te pytania posługuję się danymi pochodzącymi z jakościowych badań empirycznych, przeprowadzonych wśród polskich decydentów szczebla miejskiego, w tym radnych, urzędników i działaczy NGO. Kończę rozdział refleksją dotyczącą różnych możliwości osadzenia nowych instytucji w starych ramach.

Rozdział VI zawiera podsumowanie wyników badań empirycznych i kluczowe wnioski. Łącząc ustalenia badaczy teorii demokracji i polityki publicznej z teorią demokracji deliberatywnej i wynikami własnych badań empirycznych w tym rozdziale dowodzę, że doświadczenia mini-publik mogą wesprzeć odnowę procesu decyzyjnego instytucji przedstawicielskich. Zwracam uwagę, że niektóre z „innovacji” wcale nie są nowe, wręcz przeciwnie. Uzyskując unikalny wgląd w poglądy konwencjonalnych aktorów polityki i co za tym idzie, opierając się na wnioskach płynących z przeprowadzonych badań empirycznych i kluczowych cechach procesów deliberacyjnych identyfikuję obszary, w których deliberatywne mini-publiki mogą stanowić inspirację dla tradycyjnych organów władzy przedstawicielskiej oraz wskazuję elementy demokracji deliberatywnej, które można [na nowo] zaszczepić w działalności kolegialnych ciał reprezentatywnych w celu podniesienia jakości ich pracy.

W tak skonstruowanej narracji wątki dotyczące demokracji przedstawicielskiej i demokracji deliberatywnej przenikają się i uzupełniają, a **wyniki badań empirycznych pojawiają się w postaci „migawek” na końcu każdego z rozdziałów**. Przyjęłam strategię łączenia tych elementów, w zamian za omawianie ich w separacji. Wierzę, że taki sposób prezentacji badań nadaje książce płynności i mimo że jest bardziej wymagający dla czytelnika, pozwala lepiej przedstawić moje argumenty i w związku z tym wnosi większy wkład w toczącą się debatę naukową. Poruszam się w polu badawczym opierając się na analizie przypadków, przechodząc do uogólnień, bądź odwrotnie. Od teorii do praktyki i od praktyki do teorii. Ta elastyczność jest zamierzona, ma pomóc uchwycić dynamikę demokracji i umożliwić udzielenie odpowiedzi na nurtujące mnie pytania. Moją ambicją jest zasygnalizowanie istniejących koncepcji oraz narracji i na tym tle umiejscowienie mojej własnej. Książka stanowi kontynuację, rozwinięcie i uzupełnienie opublikowanych przeze mnie wcześniej wyników badań. Zdarzają się też wątki, do których podchodzę inaczej niż wcześniej, opierając się na nowych argumentach i wynikach badań.

W mojej ocenie, największą zaletą demokracji deliberatywnej jest jej aplikowalność empiryczna i to przede wszystkim stanowi o jej ogromnej wartości dla bieżącej polityki. Oczywiście mam świadomość, że przykłady empiryczne, które wybrałam do badania stanowią bardzo niekompletny zestaw i dlatego nie są reprezentatywne lub typowe. Pozwalają jednak skonstruować interesujący obraz empiryczny zderzenia dwóch różnych stylów kształtowania polityki publicznej – instytucji przedstawicielskich i innowacyjnych deliberacyjnych mini-publik. Mimo, że obie instytucje (panel obywatelski i rada miejska) działają w tym samym mieście i obie formalnie opierają się na debacie w celu wypracowania końcowych stanowisk, to z narracji badanych wyłaniają się w odniesieniu do nich dwa jaskrawo zróżnicowane style działania.

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów dochodzę do wniosku, że tym, co przede wszystkim różni proces decyzyjny toczący się w obrębie deliberacyjnych mini-publik od procesu decyzyjnego toczącego się w przedstawicielskich organach kolegialnych jest: (1) dialogowa zasada działania, (2) dostęp do bezstronnej wiedzy eksperckiej, zrównoważonych stanowisk interesariuszy oraz wymóg uzasadnienia swojego stanowiska, a także (3) zapewnienie profesjonalnej i włączającej przestrzeni do dyskusji. Takie zorganizowanie procesów deliberacyjnych wpisuje się w postulowane przez Warrena (2017) „podejście oparte na problemie” i pozwala na rozwiązanie najbardziej palących problemów, z którymi mierzy się aktualnie demokracja. Trzy wskazane kategorie wyznaczają kluczowe obszary, w których doświadczenia mini-publik mogą wesprzeć odnowę procesu decyzyjnego instytucji

przedstawicielskich. W tym zakresie, deliberatywne mini-publiki mogą stanowić inspirację dla tradycyjnych organów władzy przedstawicielskiej i pomóc [na nowo] zaszczepić w działalności kolegialnych ciał reprezentatywnych elementy demokracji deliberatywnej.

Choć przeprowadzone przeze mnie badania dowiodły, że wszyscy respondenci dostrzegają jaskrawe różnice jakościowe pomiędzy działaniem upolitycznionych i ogarniętych wewnętrznymi konfliktami rad a niezależnymi i nastawionymi na merytoryczną dyskusję panelami obywatelskimi, zdaniem decydentów najlepiej by było, gdyby innowacje pozostały jedynie na marginesie systemu decyzyjnego. Mimo, że badani zgadzają się, iż deliberatywne mini-publiki stanowią ważny wkład w lokalny proces decyzyjny, tylko nieliczni chcieliby przyznać im większą rolę w tym zakresie. Decydenci funkcjonując w obrębie określonego systemu politycznego identyfikują się z jego ramami i wartościami. Gdy znajdą dla siebie określone miejsce i otrzymają względnie trwałą (np. kadencja, umowa o pracę) obietnicę swobody działania wówczas wykazują dużą tendencję do dbania o niezmiennosć *status quo*. Działa to zarówno w odniesieniu do radnych, którzy są przeciwni zmianom, zasłaniając się na ogół czynnikami natury „systemowej”, jak i urzędników, którzy wskazują częściej na problemy „techniczne”. Wszelkie innowacje, które pojawiają się obrębie stanu wyjściowego są umiejętnie pozycjonowane w systemie w sposób zapewniający jak największą wartość instrumentalną dla decydentów owego systemu. Te wnioski znajdują uzasadnienie również z punktu widzenia faktów niewidocznych. Na debatę jako cechę wyróżniającą panele obywatelskie wśród innych typów instytucji zwróciła uwagę (wprost i świadomie) tylko jedna z badanych osób. Wszystkie inne wypowiedzi koncentrowały się na skomplikowanych aspektach technicznych paneli obywatelskich lub zapewniających stabilność systemową aspektach politycznych rad miejskich.

W silnych, zdecentralizowanych polskich samorządach skumulowana jest władza, z którą wiąże się sporo korzyści różnego rodzaju. Jeśli elity władzy chcą, to korzyści te mogą rozdysponować wyłącznie w swoim własnym gronie. Argumentatywna debata łącząca obywateli, decydentów, interesariuszy i ekspertów – we wszystkich możliwych konfiguracjach, wymóg uzasadnienia, włączenie perspektyw ekspertów zewnętrznych i innych interesariuszy może jednak skutecznie przeciwdziałać tego rodzaju patologiom i sprawiać, by przestrzeń publiczna stawała się wspólną wartością.

Jak wskazują przedstawione w książce argumenty teoretyczne i wynikające z badań argumenty empiryczne, rola mini-publik w systemie demokracji przedstawicielskiej może być jednak większa, niż by się mogło wydawać. Podczas, gdy tradycyjne instytucje nie chcą się reformować, a chcą jedynie tworzyć naprawczą „nadbudowę”, która pozwoli im pozostać w niezmiennym kształcie, trzeba głośno powiedzieć, że to one zawodzą, to ich problemy powodują odejście obywateli od demokracji. Mini-publiki mogą nie tylko być „nadbudową” i jako takie stanowić idealną przestrzeń debaty, ale jednocześnie mogą wspierać inne fora, w tym zgromadzenia przedstawicielskie, by udoskonalały swoje procesy decyzyjne. W tym znaczeniu, mini-publiki mogą odgrywać znaczącą rolę w przekształceniu całej sfery publicznej w kierunku deliberatywnym. Praktyczne doświadczenia mini-publik niosą ze sobą szeroki katalog dobrych praktyk, które mogą ułatwić procesy uzasadniania i deliberacji w polityce reprezentatywnej. Dowodząc przed decydentami, że z powodzeniem integrują różnorodne interesy i umożliwiają racjonalną, argumentacyjną debatę, deliberatywne mini-publiki mogą uruchomić proces reformowania tradycyjnych instytucji przedstawicielskich; stać się dla nich dowodem na to, że inny proces decyzyjny jest możliwy i nawet możliwy w ich własnym mieście.

O ile jednak formalne procedury, zasady, regulaminy można narzucić, deliberacji nie można narzucić. Nie da się przymusić ludzi do zespołowego namysłu, słuchania się nawzajem i rozważania cudzych stanowisk. Niezbędnym składnikiem takich procesów jest dobra wola. Jeśli ludzie są odpowiednio zmotywowani by podjąć trud i rozmawiać, to jest szansa na przezwycięzenie problemów, które wygenerowała demokracja wyborcza. Na tym szlaku kolosalne znaczenie mają dobre praktyki, które warto utrzymywać i nagłaśniać, bo dzięki temu praktyka polityczna zacznie przejmować ich wzory i wiodące

elementy, przetwarzając, modyfikować i dostosowywać do innych kontekstów politycznych, a także do równoległych procesów zachodzących w konkretnych społecznościach.

W tekście *When does policy deliberation matter?* (1993) Majone zauważa, że idee mogą odgrywać ważną rolę w polityce i mieć wpływ na zmiany instytucjonalne. Jednak idee polityczne i deliberacja są bezsilne, jeśli polityka jest grą o sumie zerowej. Gdy zyski jednej grupy są stratami drugiej, wówczas liczy się tylko władza i interesy. Majone wierzy, że polityka może być grą o sumie dodatniej, w której członkowie społeczności angażują się dla obopólnej korzyści. W takim właśnie kontekście analiza i deliberacja stają się kluczowymi warunkami w poszukiwaniu wspólnie korzystnych rozwiązań. Wszystkie idee polityczne ulegają ciągłej ewolucji. Zmieniają się od czasu do czasu, gdy ich posiadacze nadają im nową treść na podstawie dociekań i faktycznych doświadczeń (Beard, Lewis 1932: 224). Również to, jak ludzie postrzegają demokrację jest ściśle związane z wyobrażeniami o tym, jaka ona powinna być. Łączenie ciał reprezentatywnych i wyborów do nich z demokracją jako taką, zaś wyłączenie z niej np. ciał deliberatywnych, których skład pochodzi z losowania wynika z takiego, a nie innego rozumienia demokracji. Nie oznacza to jednak, że opinie te i przekonania są bliskie prawdzie (Sartori 1987: 12).

Podczas, gdy w teorii demokracja jest powszechnie podziwiana, na całym świecie obserwuje się zaniepokojenie powiększający się rozdźwięk między aspiracjami i rzeczywistością. Za odchylenia te nie jest jednak odpowiedzialna idea, a praktyka (demokratyczna tylko z nazwy, faktycznie zaś na wskroś niedemokratyczna). Czy w sytuacji, gdy praktyka nie jest zgodna z teorią, należy praktykę uznać za normę, czy oceniać ją na podstawie teorii i starać się ją do niej jak najbardziej zbliżyć? Pytanie wydaje się retoryczne, bo przecież „nie wyprowadzamy pojęć takich jak demokracja z doświadczenia politycznego, ale używamy takich pojęć, aby zrozumieć doświadczenie polityczne.” (Hallowell 1973: 50-51). Uważam, że zmniejszanie ambicji normatywnych standardów demokracji w celu zmniejszenia przepaści między aspiracjami a rzeczywistością to zły kierunek. Wierzę, że demokracja deliberatywna stara się łagodzić te dysproporcje nie rezygnując z szeroko pojmowanej jakości, a wręcz przeciwnie, stawiając w centrum uwagi wymagającą debatę. *Demokracja deliberatywna bywa krytykowana przez oparcie na ideałach niemożliwych do zastosowania w masowej skali w niedoskonałym świecie.* Jednak badacze empiryczni pokazują różne sposoby, w jakie teoria normatywna wchodzi w interakcje z polityką świata rzeczywistego, oraz w jaki sposób ta interakcja może wspierać zarówno teorię, jak i praktykę. Zarówno dobry proces, jak i dobre wyniki w deliberacji są ideałami aspiracyjnymi, co oznacza, że rzadko lub nigdy nie możemy ich w pełni osiągnąć w praktyce (Mansbridge 2022: 483), możemy jednak do niego dążyć mając w oddali dobry punkt odniesienia. Jak zauważa Parkinson (2006: 4) „deliberacja jest czymś więcej niż zwykłą rozmową: jest to bardzo szczególny rodzaj publicznego przemawiania.”

Kończąc swoją książkę wyrażam nadzieję, że przykład płynący z deliberatywnych mini-publick przemówi do świadomości decydentów, co znajdzie odbicie w coraz bardziej deliberatywnym stylu działania kolegialnych organów przedstawicielskich na wszystkich szczeblach zarządzania.

W tym miejscu chcę wspomnieć jeszcze o **kilku ważnych forach naukowych** (krajowych i zagranicznych), podczas których miałam okazję dzielić się wynikami badań, zaprezentowanych w książce:

- Konferencja Naukowa pt. „Ewolucja Systemu Politycznego: Demokracja przedstawicielska vs. demokracja bezpośrednia wobec współczesnych wyzwań”. **Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Collegium Polonicum Słubice**. Referat: *Demokracja deliberatywna na szczeblu lokalnym: postawy decydentów wobec mini-publick deliberatywnych* (17-18.11.2023).
- Political Studies Association of Ireland Annual Conference 2023. **Queen's University Belfast, Irlandia**. Referat: *Decision makers' mindsets toward deliberative mini-publics* oraz udział w charakterze dyskusantki w *Roundtable, Author Meets Critics: The Keys to Democracy* (18-20.10.2023).

- Seminarium naukowe w ramach projektu Voice & Vote – let's go beyond public consultation. **Fundacja Stocznia, Warszawa**. Referat: *How can the mini-public's experience support the renewal of the decision-making process of representative institutions? Presentation of the results of the research* (18-19.09.2023).
- Seminarium naukowe. **Università degli studi di Foggia, Włochy**. Referat: *Decision makers facing deliberative innovation: fears and hopes* (11-15.09.2023)
- Theory Reading Group Meeting. **Trinity College Dublin, Irlandia**. Referat: *Deliberative innovations in the policy-making process: How to overcome binary thinking instead of replicating it?* (18-22.04.2023).
- Schuman Seminar Series. Robert Schuman Centre for Advanced Studies. **European University Institute, Florence, Włochy**. Referat: *Democratic innovation in public decision-making processes* (22.03.2023).

3.2. Pozostały dorobek naukowy

Mój pozostały dorobek naukowy, jak wskazałam wyżej, chciałabym omówić z uwzględnieniem pięciu kategorii. Zdecydowałam się na ten podział dla porządku i zachowania klarowności wywodu, choć mam świadomość, że jest zawodny. Wielokrotnie zdarza się, że tematyka, którą badam przenika poszczególne kategorie, dlatego wiele z moich publikacji można ulokować w dwóch lub nawet trzech z nich. Problem ten odnosi się w szczególności do publikacji, które dotyczą polityk publicznych realizowanych na szczeblu lokalnym bądź też narzędzi partycypacyjnych wykorzystywanych przez władze lokalne. Mimo tych problemów, zdecydowałam się zakwalifikować określone teksty jak niżej i mam nadzieję, że pomoże mi to sprawie je uporządkować i omówić.

***

Pierwszą z kategorii tworzą publikacje dotyczące **demokracji deliberatywnej i mini-publik**. Prace, które zakwalifikowałam do tej grupy powstawały niedawno, w okresie 2020-2023. W części stanowią efekt działań zespołowych. Zwieńczeniem moich badań w tym zakresie jest książka, którą wyczerpująco omówiłam wcześniej.

Do tej kategorii zaliczyłam:

1. Panele obywatelskie jako metoda deliberacji decyzyjnej, C.H. Beck, Warszawa 2020.
2. Deliberation in the Public Policies Planning Process. Experiences and Future Challenges, J. Podgórska-Rykała, J. Sroka (red), Wydawnictwo Libron, Kraków 2022.
3. Deliberative mini-publics as a response to the crisis of representative democracy: first attempts at institutionalization in European cities, *Przegląd Politologiczny*, nr 4, 2023.
4. Artykuł recenzyjny: David M. Farrell, Jane Suiter, *Reimagining Democracy: Lessons in Deliberative Democracy from the Irish Front Line*, Ithaca and London: Cornell University Press, 2019, pp. 64, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 2022, 84(4), p. 250-256, Doi: 10.14746/rpeis.2022.84.4.16.
5. Obywatele w centrum uwagi: procesy deliberatywne w czasach kryzysu, niepewności i zmiany. Doświadczenia płynące z Irlandii, [w:] M. Marczevska-Rytko (red.), *Demokracja partycypacyjna i deliberatywna w czasach niepewności. Ciągłość i zmiana*, UMCS, Lublin 2023.

6. Mostar Citizens' Assembly. The first deliberative process in Southeast Europe. Case study, [w:] J. Podgórska-Rykała, J. Sroka (red), *Deliberation in the Public Policies Planning Process. Experiences and Future Challenges*, Wydawnictwo Libron, Kraków 2022.
7. Random Selection of Participants in Deliberative Mini-Public on the Example of Citizen's Assembly. Selected Issue, [w:] J. Podgórska-Rykała, J. Sroka (red), *Deliberation in the Public Policies Planning Process. Experiences and Future Challenges*, Wydawnictwo Libron, Kraków 2022.
8. Deliberativní inovace v přeshraniční, regionální veřejné politice jako prvek konceptu good governance při nebezpečí pasti středního příjmu, [w:] Vomlela L., Riedel R. a kolektiv autorů: *Slezsko A Problematika Pasti Středního Příjmu České a Polské Regionální Perspektivy*. Fakulta veřejných politik v Opavě, Slezská univerzita v Opavě, 2021.
9. Deliberacyjne metody współdecydowania i niedeliberacyjne metody zasięgania opinii mieszkańców: ujęcie praktyczne, *Samorząd Terytorialny*, nr 11, 2020, s. 8-18 (współautor: J. Sroka).
10. Deliberacja jako możliwa metoda współdecydowania w jednostkach samorządu terytorialnego. Ujęcie teoretyczno-modelowe, *Samorząd Terytorialny*, nr 7-8, 2020, s. 54-65 (współautor: J. Sroka).
11. Panele obywatelskie jako deliberacyjna innowacja w jednostkach samorządu terytorialnego?, [w:] M. Czapiewski, J. Strumiłło (red.), *Rola, miejsce i znaczenie zarządzania instytucjami publicznymi w kreowaniu jakości życia, t. 2: Aspekt instytucjonalny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2020, s. 121-139 (współautor: J. Sroka).
12. Innowacje deliberatywne jako zasilenie lokalnej demokracji: przykłady paneli obywatelskich z Polski, nierecenzowana ekspertyza na zamówienie Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa, 19/2023.
13. Innowacje deliberatywne jako sposób na łagodzenie kryzysu demokracji: wybrane przykłady zagranicznych mini-public, nierecenzowana ekspertyza na zamówienie Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa nr 8/2023.

Chciałabym w tym miejscu dodać, że monografia zbiorowa pt. „*Deliberation in the Public Policies Planning Process. Experiences and Future Challenges*” powstała jako pokłosie Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. „*Deliberation in the Public Policies Planning Process. Experiences and Future Challenges*”, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie (6-7.12.2021), którą współorganizowałam, pełniąc przy tym wydarzeniu funkcję Przewodniczącej Komitetu Organizacyjnego. Wygłosiłam podczas niej referat pt. „*Random Selection of Participants in Deliberative Mini-Public on the Example of Citizen's Assembly*”, który stał się podstawą do napisania jednego z rozdziałów w monografii. W monografii znalazł się też drugi rozdział mojego autorstwa, dotyczący panelu obywatelskiego w Mostarze, Bośnia i Hercegowina. Konferencja była finansowana przez Miasto Kraków w ramach Programu *Krakowskie Konferencje* ze środków projektu, którym kierowałam.

Również rozdział pt. „*Deliberativní inovace v přeshraniční, regionální veřejné politice jako prvek konceptu good governance při nebezpečí pasti středního příjmu*” powstał w ramach szerszego przedsięwzięcia, w które byłam zaangażowana (02.2021-12.2022). Cała książka została opublikowana w trzech językach, w wolnym dostępie. Był to projekt pt. „*Slezsko a problematika pasti středního příjmu - České a polské regionální perspektivy*” (PL: „*Śląsk i problematyka pułapki średniego dochodu - Czeskie i Polskie perspektywy regionalne*”), realizowany przez Uniwersytet Śląski w Opawie (Czechy) i Uniwersytet Opolski. Projekt był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach INTERREG VA Republika Czeska - Program Polska w ramach Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia (CZ.11.4.120/0.0/0.0/16_013/0002404). W ramach mojego zaangażowania w projekt,

poza przygotowaniem rozdziału do książki, wykładałam dla studentów z Opawy, a także brałam udział w kilku konferencjach naukowych w Opawie.

***

Kolejną wyszczególnioną przeze mnie kategorią jest **partycypacja i społeczeństwo obywatelskie** – obszar, który z różną intensywnością, badam od początku mojej pracy akademickiej. W tym kontekście najbardziej interesują mnie partycypacyjne narzędzia włączania mieszkańców w procesy decyzyjne. Wielokrotnie badałam teorię i praktykę budżetu partycypacyjnego, obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej i konsultacji społecznych. Budżetowi partycypacyjnemu poświęcona była moja praca dyplomowa z prawa. Kontynuowałam badania w tym kierunku również w ramach projektu NCN – OPUS 17 pt. „*Ewolucja budżetu obywatelskiego w Polsce – w kierunku deliberacji czy plebiscytu?*”, w którym w okresie 03.2020-08.2021 pracowałam jako jeden z wykonawców. Wiele ze wskazanych prac powstało także w związku z moją pracą społeczną dla organizacji trzeciego sektora. W części stanowią one efekt działań zespołowych.

Do tej kategorii zaliczyłam:

1. Obywatelska inicjatywa uchwałodawcza jako instrument uspołecznienia samorządowego procesu prawotwórczego, C.H. Beck, Warszawa 2021.
2. Współpraca międzysektorowa jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi, Wydawnictwo Libron, Kraków 2020 (współautor: M. Kępa).
3. Budżet obywatelski na szczeblu samorządowym. Uwarunkowania praktyczne i prawne, C.H. Beck, Warszawa 2020 (współautor: J. Sroka).
4. Obywatelska inicjatywa uchwałodawcza, C.H. Beck, Warszawa 2020.
5. Local governance – ideas, concepts, experiences and goals for the future, J. Podgórska-Rykała, J. Sroka, M. Zabdyr-Jamróż (red), Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2021.
6. Citizen Participation in Budgeting around the World: Practices and Impact, J. Podgórska-Rykała, J. Sroka (red), Wydawnictwo Libron, Kraków 2021.
7. Local citizens' legislative initiative as a tool to strengthen the local legislative inclusive procedure – from idea to formal legislation, *Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Politologica*, nr 27 (337), 2021, s. 88-103. Doi: <https://doi.org/10.24917/20813333.27.7> (współautor: P. Ostachowski).
8. Bariery formuł deliberacyjnych w świetle badania praktyk budżetowania obywatelskiego w Polsce prowadzonych w okresie pandemii COVID-19, *Studia z Polityki Publicznej*, vol. 8, no 4(32), 2021, s. 97-120 (współautorzy: J. Sroka, B. Pawlica).
9. Instytucja obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej w jednostkach samorządu terytorialnego stopnia regionalnego, *Studia Prawnicze KUL* nr 2, 2021, Doi: <https://doi.org/10.31743/sp.11377>, s. 169-185.
10. Inicjatywa ustawodawcza na poziomie państwowym i europejskim – pozorny instrument uspołecznienia procesu prawotwórczego w koncepcji governance, *Przegląd Sejmowy*, nr 2(163)/2021, s. 75–99; 10.31268/PS.2021.20.
11. Rozstrzygnięcia nadzorcze a praktyka samorządowa na przykładzie obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej, *Samorząd Terytorialny*, nr 5, 2021, s. 44-54.
12. Budżet obywatelski a budżet partycypacyjny. Dwa rozwiązania dla jednego miasta w konsekwencji nowelizacji prawa samorządowego, *Roczniki Administracji i Prawa*, 2019, numer specjalny (XIX), s. 221-236, Doi: 10.5604/01.3001.0014.1029.

13. Mieszkańcy wobec powstania Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii - analiza wyników obligatoryjnych konsultacji społecznych, Samorząd Terytorialny, nr 12/2018, s. 19-29.
14. Budżet obywatelski jako przykład współdecydowania o rozwoju na szczeblu samorządowym wobec zmian prawnych z 2018 roku, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie, zeszyt 1/2018.
15. Budżetowanie obywatelskie: perspektywa formalnoprawna, społeczno-empiryczna, funkcjonalno-systemowa, [w:] R. Kmiecik, K. Walkowiak (red.), Samorząd w systemie politycznym i terytorialno-administracyjnym Polski - osiągnięcia i perspektywy rozwoju, Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, Poznań 2022, s. 137-154 (współautorzy: J. Sroka, B. Pawlica).
16. The inclusive methods in an exclusive club – about the character of some conditions hindering co-deciding in local communities [w:] J. Podgórska-Rykała, J. Sroka, M. Zabdyr-Jamróż, (red.), Local governance - ideas, concepts, experiences and goals for the future, Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2021 (współautor: J. Sroka).
17. The evolution of participatory budgeting in Poland – towards deliberation or plebiscite? [w:] J. Podgórska-Rykała, J. Sroka (red.), Citizen Participation in Budgeting around the World: Practices and Impact, Wydawnictwo Libron, Kraków 2021 (współautor: J. Sroka).
18. Konsultacje społeczne na szczeblu lokalnym – praktyczne aspekty planowania procesu konsultacji, [w:] Partycypacja w samorządzie terytorialnym, M. Gurdek (red.), Oficyna Wydawnicza Humanitas, Sosnowiec 2016.
19. Uwarunkowania konsensualnego modelu dialogu społecznego i dialogu obywatelskiego na poziomie regionalnym w Polsce, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, ROK LXXXIII – zeszyt 1 – 2021 <https://doi.org/10.14746/rpeis.2021.83.1.22>, s. 309-326 (współautor: J. Sroka).
20. Dawid i Goliat, czyli kilka uwag o partnerstwie pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi w warunkach demokracji deliberatywnej, [w:] E. Sobczak (red.), Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gmin oraz podregionów i regionów w Polsce, OWPW, Warszawa 2020, s. 11-30 (współautor: J. Sroka).
21. Kiedy możemy mówić o społeczeństwie obywatelskim? Kilka refleksji formułowanych przez pryzmat polskich doświadczeń transformacji ustrojowej, [w:] M. Sala-Szczypiński, P. Ostachowski (red.), Negocjacje-Prawo-Demokracja. W 30 lat po wyborach czerwcowych, Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2021 (współautor: J. Sroka).
22. Intermediacja interesów, czyli o roli indywidualnych wkładów w grupowych działaniach: kiedy niezorientowana publicznie grupa interesu staje się zorientowanym publicznie interesariuszem?, [w:] T. Grabińska, Z. Kuźniar (red.), Bezpieczeństwo personalne a bezpieczeństwo strukturalne, tom VIII Struktura warstwowa bezpieczeństwa, Akademia Wojsk Lądowych im. gen. Tadeusza Kościuszki, Wrocław 2020 (współautor: J. Sroka).
23. Trzeci sektor w województwie śląskim, [w:] Vademecum Śląsk: studia śląskoznawcze, K. Stelmach, J. Podgórska-Rykała, J. Wichura (red.), Uniwersytet Śląski, Katowice 2014.
24. Lokalne stowarzyszenia przyjaciół gmin – organizacje obywatelskie czy polityczne? Studium przypadku – Towarzystwo Przyjaciół Będzina, [w:] Samorząd terytorialny - wspólnota polityczna czy obywatelska?, P. Romaniuk, Cz. Bugdalski (red.), Bielsko-Biała 2013.
25. Dotacje samorządu dla organizacji trzeciego sektora, jako element wzmocnienia aktywności obywatelskiej w Polsce, [w:] Polityka a ekonomia, M. Kaleta, M. Ślepowroński (red.), Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2012 (współautorka: J. Łapaj).
26. Konsultacje społeczne, [w:] Szkoła Partnerstwa. Kompendium współpracy organizacji pozarządowych i samorządu terytorialnego, M. Bagrowski (red.), Fundacja Towarzystwa

Szkolnego im. Mikołaja Reja w Bielsku-Białej, Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2012 (współautorzy: G. Wójkowski, A. Hofelmajer-Roś).

27. Budżet partycypacyjny - polityczny wynalazek, który odniósł globalny sukces, nierecenzowana ekspertyza na zamówienie Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa 2021, wrzesień.

W tym miejscu chcę wskazać jeszcze kilka prac, które nie stanowią publikacji naukowych, zaś są artykułami publicystycznymi przygotowanymi na zlecenie periodyków samorządowych:

1. Czy epidemia to czas dialogu?, Wspólnota nr 8/2020 (1300), 18 kwietnia 2020 (współautor: J. Sroka).
2. Obywatelska inicjatywa uchwałodawcza – praktyka a rozstrzygnięcia nadzorcze, Wspólnota nr 2/2020 (1294), 25 stycznia 2020 (współautor: J. Sroka).
3. Administrowanie, zarządzanie czy współrzędzenie – optymalny model dla administracji, Wspólnota nr 22/2019 (1288), 2 listopada 2019 (współautor: J. Sroka).
4. Model governance – czyli partycypacyjna demokracja lokalna, Wspólnota nr 16/2019 (1282), Kurier prawny, 10 sierpnia 2019 (współautor: J. Sroka).
5. Partycypacja mieszkańców, Wspólnota nr 17/2019 (1283), 24 sierpnia 2019 (współautor: J. Sroka).
6. Sosnowiecka Rada Seniorów - początki i wyzwania, Wspólnota nr 1/2015, 14 stycznia 2017.

***

Kolejną kategorią, która mocno odcisnęła się na mojej działalności naukowej i badawczej jest **samorząd terytorialny i polityka lokalna**. Samorząd terytorialny jest moją pasją od wczesnej młodości. Zainteresowałam się nim jeszcze długo przed rozpoczęciem studiów. Najpierw jako Przewodnicząca Młodzieżowej Rady Miejskiej, później radna Rady Miejskiej, miałam okazję przyglądać się jego funkcjonowaniu od wewnątrz. Zarówno moja praca magisterska, jak i doktorska z politologii były poświęcone zagadnieniom polityki lokalnej. W ciągu kilkunastu lat badania samorządu terytorialnego zmieniały się moje zainteresowania i punkty odniesienia, ale zawsze na pierwszym miejscu stawiałam aspekt związany z udziałem społeczeństwa (mieszkańców, organizacji pozarządowych) w procesach decyzyjnych. Moje badania dotyczyły m.in. organów stanowiących i radnych, jednostek pomocniczych, organów wykonawczych, młodzieżowych rad, rad seniorów, zarządzania strategicznego, zasady decentralizacji i wielu innych obszarów.

Do tej kategorii zaliczyłam:

1. Miasto jako wielowymiarowy przedmiot badań, Oficyna Wydawnicza Humanitas, Sosnowiec 2015 (współautorki: A. Kandzia, M. Mikrut-Majeranek).
2. Polityka senioralna w jednostkach samorządu terytorialnego, Oficyna Wydawnicza Humanitas, Sosnowiec 2016 (współautorki: A. Andruszkiewicz, M. Mikrut-Majeranek).
3. Potrzeba zmian w samorządzie terytorialnym, C. Trutkowski, J. Podgórska-Rykała (red.), Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2023.
4. Samorząd terytorialny. Bezpieczeństwo – Ekologia – Rozwój, P. Ostachowski, J. Podgórska-Rykała, S. Sanetra-Półgrabi (red.), Wydawnictwo Elipsa, Warszawa 2022.
5. Samorząd terytorialny wobec procesów centralistycznych: decentralizacja a recentralizacja, J. Podgórska-Rykała, B. Pawlica, P. Ostachowski (red.), Wydawnictwo AT, Kraków 2020.
6. Samorząd terytorialny: organy, zadania, finanse i aspekt międzynarodowy, J. Podgórska-Rykała, B. Pawlica, P. Ostachowski (red.), Wydawnictwo AT, Kraków 2020.

7. Modele administracji samorządowej w wybranych państwach europejskich, J. Podgórska-Rykała, M. Borski (red.), Oficyna Wydawnicza Humanitas, Sosnowiec 2017.
8. Vademecum Śląsk 2: Wybory samorządowe 2014 w województwie śląskim, K. Stelmach, M. Marmola, J. Podgórska-Rykała (red.), Uniwersytet Śląski, Katowice 2015.
9. Vademecum Śląsk: studia śląskoznawcze, K. Stelmach, J. Podgórska-Rykała, J. Wichura (red.), Uniwersytet Śląski, Katowice 2014.
10. Challenges related to local governmental climate policy by the example of municipalities of the powiat of Jędrzejów, Central European Papers, 2022, Vol. 10, issue 1, s. 43-60 (współautor: P. Ostachowski).
11. Samodzielność prawotwórcza jednostek samorządu terytorialnego, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 2021, nr 83(4), s. 107-122, Doi: 10.14746/rpeis.2021.83.4.8.
12. Rola samorządów w kreowaniu i wdrażaniu polityki senioralnej. Przykład miasta Sosnowca, Samorząd Terytorialny, nr 1-2/2018.
13. The role of schools in the process of supporting the mental well-being of children and adolescents. Selected aspects, „Przegląd Naukowo-Metodyczny „Edukacja dla bezpieczeństwa”, nr 2/2021 (51), s. 149-160 (współautor: M. Kępa).
14. Kierunki przekształceń angielskiego organu wykonawczego w gminach na tle polskich doświadczeń po reformie z 2002 roku, Studia Polityczne, tom 47, nr 2/2019, ISSN: 1230-3135, s. 33-49. Doi: 10.35757/STP.2019.47.2.2 (współautorka: M. Obrębska).
15. Strategia jako główne narzędzie prawno-polityczne zarządzania rozwojem w jednostkach samorządu terytorialnego, Przedsiębiorczość i Zarządzanie, (red.) D. Janczewska, tom XIX, z. 11, cz. II, 2018 r., s. 311-323.
16. Change or continuation? Long-term city management on the example of local development strategy of Katowice, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie, zeszyt 2/2018.
17. Organ stanowiący w gminie. Model polski na tle rozwiązań ustrojowych przyjętych w wybranych państwach europejskich (Francja, Niemcy), Wrocławskie Studia Sądowe. Kwartalnik, 1/2017 (22), Rok VI, styczeń – marzec.
18. Współpraca zagraniczna jednostek samorządu terytorialnego – na przykładzie miast z woj. śląskiego i miast rosyjskich, Pisma Humanistyczne, tom VII: Rosja - Inny świat?, T. Okraska, M. Marzec (red.), 2010.
19. Sposoby realizacji zadań z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na szczeblu lokalnym, [w:] Samorząd terytorialny. Bezpieczeństwo – Ekologia – Rozwój, P. Ostachowski, J. Podgórska-Rykała, S. Sanetra-Półgrabi (red.), Wydawnictwo Elipsa, Warszawa 2022 (współautorka: L. Podwika).
20. Decentralizacja jako źródło cierpień. O dysonansie poznawczym zakorzenionym w polskiej kulturze organizacyjnej sprzyjającym recentralizacji samorządu, [w:] Samorząd terytorialny wobec procesów centralistycznych: decentralizacja a recentralizacja, J. Podgórska-Rykała, B. Pawlica, P. Ostachowski (red.), Wydawnictwo AT, Kraków 2020 (współautor: J. Sroka).
21. Etyka w pracy radnego jako członka kolegialnego organu stanowiąco-kontrolnego w gminie [w:] Pozycja ustrojowa organów jednostek samorządu terytorialnego, B. Dolnicki (red.), Wolters Kluwer, Warszawa 2019. s. 433-448 (współautorka: A. Andruszkiewicz).
22. Miejsce jednostek pomocniczych w procesie długookresowego zarządzania miastami wojewódzkimi. Analiza samorządowych aktów planowania, [w:] Pozycja ustrojowa organów jednostek samorządu terytorialnego, B. Dolnicki (red.), Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 449-469 (współautorka: M. Obrębska).

23. Starzenie się społeczeństwa jako wyzwanie dla aglomeracji miejskich. Seniorzy o warunkach życia w miastach Zagłębia Dąbrowskiego [w:] Organizacja i funkcjonowanie aglomeracji miejskich, B. Dolnicki (red.), Wolters Kluwer, 2018, s. 283-295.
24. Administrowanie, zarządzanie, współzrządzenie w administracji publicznej. Różne koncepcje i ich konsekwencje dla obywateli, [w:] Zarządzanie jednostkami samorządu terytorialnego w warunkach gospodarki rynkowej, M. Gurdek (red.), Oficyna Wydawnicza Humanitas, Sosnowiec 2017, s. 29-40.
25. Specyfika zarządzania projektem europejskim. Charakterystyka, elementy i możliwości współfinansowania, [w:] M. Lis (red.), Zarządzanie projektami i funduszami unijnymi w świetle standardów międzynarodowych, Wyższa Szkoła Biznesu, Dąbrowa Górnicza 2015.
26. Aspekty prawne tworzenia przyjaznego środowiska szkoły i placówki w kontekście czynników ochronnych i czynników zagrażających zdrowiu psychicznemu dzieci i młodzieży, [w:] Szkoła myślenia pozytywnego. Jak uwzględnić najważniejsze obszary zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w programie wychowawczo-profilaktycznym szkoły?, Instytut Edukacji Pozytywnej, Warszawa 2020, s. 173-179.
27. Selected Aspects of the Policy for the Mental Well-Being of Children and Adolescents and the Polish Educational Law, Vestnik Permskiego Uniwersytetu-Juridicheskie Nauki, nr 51, 2021, s. 186-197, Doi: 10.17072/1995-4190-2021-51-186-197 (współautor: M. Kępa).
28. Samorząd terytorialny w Europie: różne modele - wspólne wartości fundamentalne, [w:] Modele administracji samorządowej w wybranych państwach europejskich, M. Borski, J. Podgórska-Rykała, (red.), Oficyna Wydawnicza Humanitas, Sosnowiec 2017.
29. Bezpośrednie wybory wójta, burmistrza i prezydenta miasta, jako potencjalne źródło konfliktu na lokalnej scenie politycznej, [w:] Vademecum Śląsk 2: Wybory samorządowe 2014 w województwie śląskim, K. Stelmach, M. Marmola, J. Podgórska-Rykała (red.), Uniwersytet Śląski, Katowice 2015.
30. Miejsce jednostek pomocniczych gminy w strukturze zdecentralizowanej administracji publicznej, [w:] Decentralizacja współczesnego państwa. Wybrane problemy, R Radek (red.), Uniwersytet Śląski, Katowice 2013.
31. Relacja radny – mieszkaniec, jako podstawa funkcjonowania mechanizmów lokalnej demokracji przedstawicielskiej w gminie, [w:] Szkice o Państwie i Polityce, Studenckie Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, A. Kandzia, G. Szewczyk (red.), Katowice 2012.
32. Rola interesariuszy w procesie programowania strategicznego rozwoju lokalnego, nierecenzowana ekspertyza na zamówienie Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa 2021, czerwiec.
33. Sesje online nie taka prosta sprawa, nierecenzowana ekspertyza na zamówienie Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa 2021, maj.

W tym miejscu chcę wskazać kilka prac, które nie stanowią publikacji naukowych, zaś są artykułami publicystycznymi przygotowanymi na zlecenie periodyków samorządowych:

1. Czym jest akt prawa miejscowego?, Wspólnota, nr 18/ 2020 (1310) (współautor: J. Sroka).
2. Strategia jako narzędzie zarządzania rozwojem w JST, Wspólnota nr 14/2019 (1280), Kurier prawny, 13 lipca 2019 (współautor: J. Sroka).
3. Polityka senioralna w jednostkach samorządu terytorialnego, Wspólnota. Dodatek specjalny, październik 2015. Tekst został opublikowany w materiale konferencyjnym dla 700 uczestników konferencji pt. „Samorządowe Forum Kapitału i Finansów”.
4. Miasta chcą mieć swoje Uniwersytety Dziecięce, Wspólnota nr 23/1185, listopad 2015.

5. Żeby starość nabrała barw, Wspólnota nr 3/1191, styczeń 2016.

W ramach pracy naukowej w obszarze samorządu terytorialnego i polityki lokalnej chciałabym wykazać też autorstwo trzech nierecenzowanych raportów z badań:

1. Funkcjonowanie jednostek pomocniczych gminy w wybranych miastach województwa śląskiego. Raport z badań, Stowarzyszenie Bona Fides, Katowice 2012 (*współautorka: E. Cofur-Machura*).
2. Przyjazny Urząd. Dostęp do informacji publicznej na wniosek w gminach i miastach województwa śląskiego. Raport z badań, Stowarzyszenie Bona Fides, Katowice 2012 (*współautor: G. Wójkowski*).
3. Główne założenia Zagłębiowskiej Polityki Senioralnej, raport niepublikowany zamówiony przez Fundację Humanitas w ramach projektu pt. Zagłębiowska Akademia Aktywnego Seniora, współfinansowanego przez Ministerstwo Pracy, Rodziny i Polityki Społecznej w ramach programu ASOS, Sosnowiec 2016.

***

Kategoria nazwana jako **polityki publiczne** nie będzie tak obszerna jak wcześniejsze, ponieważ wiele z publikacji dotyczących konkretnych polityk publicznych zaliczyłam odpowiednio do samorządu terytorialnego i polityki lokalnej (np. polityka senioralna) lub równości płci (np. polityka równości płci). Kategoria ta mimo wszystko została przeze mnie stworzona, bo właśnie w tym miejscu chcę wskazać publikację, która jest dla mnie szczególnie ważna – stanowi propozycję podręcznikową dla studentów studiów licencjackich i magisterskich (*Planowanie i ewaluacja polityk publicznych*, C.H. Beck, Warszawa 2021).

Do tej kategorii zaliczyłam:

1. Planowanie i ewaluacja polityk publicznych, C.H. Beck, Warszawa 2021 (*współautor: J. Sroka*).
2. Zasady prowadzenia polityki rozwoju, C.H. Beck, Warszawa 2022 (*współautorzy: D. Murzyn, M. Kępa*).
3. Public Policy and Its Definition in the Polish Legal System in Light of Scientific Conceptions, [w:] Public Affairs Education and Training in the 21st Century, IGI Global, 2022, s. 380-395 (*współautor: K. Bieniek*).

W tym miejscu chcę wskazać też tekst, który nie stanowi publikacji naukowej, ale jest artykułem publicystycznym przygotowanym dla periodyku samorządowego:

1. Polityka publiczna, Wspólnota nr 15/2019 (1281), Kurier prawny, 27 lipca 2019 (*współautor: J. Sroka*).

***

Ostatnia kategoria, którą wyodrębniłam to **równość płci**. Tematyką tą zajmowałam się jeszcze przed obroną doktoratu, a także bezpośrednio po obronie. Zarówno moja dysertacja doktorska, jak i późniejsze publikacje były głównie poświęcone polityce równości płci na szczeblu samorządowym, ale zdarzały się też publikacje, w tym praca licencjacka opublikowana później jako monografia, a także inne artykuły i rozdziały

dotyczące równości płci jako zasady prawnej. Większość moich publikacji dotyczących równości płci koncentrowała się jednak na szczeblu samorządu, przede wszystkim gminy i w znakomitej większości były to publikacje jedno autorskie.

Do tej kategorii zaliczyłam:

1. Polityka równości płci na szczeblu lokalnym, Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, Sosnowiec 2016.
2. The principle of equality between women and men. Polish legal principles and practice of their application, Wydawnictwo i-Press, Kraków 2012.
3. Różni w życiu. Równi w prawach. Równość w polityce lokalnej, J. Podgórska-Rykała (red.), Fundacja Grejpfrut, Wrocław 2013.
4. Budżet wrażliwy na płeć w opinii przedstawicieli polskich urzędów gmin, Samorząd Terytorialny, nr 3/2018.
5. Polityka równości płci – wybrane regulacje prawa międzynarodowego i europejskiego, Roczniki Administracji i Prawa, Rok XV, Zeszyt 2/2015.
6. Feminizm i myśl feministyczna. Geneza, rozwój ruchu i jego konsekwencje w przestrzeni publicznej, Społeczeństwo i Polityka. Pismo edukacyjne, 1/2018.
7. Samorząd terytorialny jako przestrzeń realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn, Samorząd Terytorialny, nr 9/2016.
8. Recenzja książki Małgorzaty Fuszary (red.): „Kobiety, wybory, polityka” (Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013, s. 268), Political Preferences, pod red. R. Alberskiego, W. Wojtasika, nr 6/2013, Katowice 2013. ISSN: 978-83-62314-28-7.
9. Wpływ komunikatów społeczno-kulturowych na kształtowanie się aktywności politycznej kobiet, Problemy Komunikacji Społecznej, nr 1/2010 (2).
10. Aksjologiczne problemy edukacji jutra: relacje zasady równości z wolnością i sprawiedliwością, [w:] Edukacja jutra. Kształcenie i pozaedukacyjna aktywność człowieka od dzieciństwa do dorosłości, A. Kamińska, P. Oleśniewicz (red.), Oficyna Wydawnicza Humanitas, Sosnowiec 2016.
11. Socjalizacja a stereotypizacja. Męskie i kobiece wzorce w kontekście płci społeczno-kulturowej i ich znaczenie dla edukacji jutra, [w:] Edukacja jutra. Problemy współczesnej rodziny, K. Denek, A. Kamińska, P. Oleśniewicz (red.), Oficyna Wydawnicza Humanitas, Sosnowiec 2015.
12. Kobiety w męskim świecie. Dialog warunkiem osiągnięcia prawdziwej równości płci, [w:] Jak możliwy jest dialog? Księga Jubileuszowa dedykowana prof. WSH dr Jerzemu Koplowi – JM Rektorowi WSH w Sosnowcu w 70. rocznicę urodzin, E. Kraus, K. Ślęczka, A. Kamińska (red.), Wyższa Szkoła Humanitas, Sosnowiec 2014.
13. Prawne instrumenty polityki rodzinnej na przykładzie świadczenia wychowawczego wprowadzonego w związku z Rządowym Programem „Rodzina 500+” w gminie wiejskiej Lelów, Roczniki Administracji i Prawa, Rok XVIII z. 2/2018 (współautorka: A. Zasuń).
14. Polityka równości płci na gruncie lokalnym, [w:] Różni w życiu. Równi w prawach. Równość w polityce lokalnej, pod red. J. Podgórskiej-Rykały, Fundacja Grejpfrut, Wrocław 2013.
15. Samorządy w akcji – dobre praktyki z zakresu przeciwdziałania dyskryminacji i promowania zasady równego traktowania, [w:] Różni w życiu. Równi w prawach. Równość w polityce lokalnej, J. Podgórska-Rykała (red.), Fundacja Grejpfrut, Wrocław 2013.
16. (Nie)równe traktowanie, [w:] Różni w życiu. Równi w prawach. Równość w polityce lokalnej, J. Podgórska-Rykała (red.), Fundacja Grejpfrut, Wrocław 2013.
17. Budżet wrażliwy na płeć w jednostkach samorządu terytorialnego – charakterystyka narzędzia, [w:] Z szerszej perspektywy: Gender, Ż. Krawczyk-Antońska, A. Wycisk (red.), Katowice 2013.

18. Równość płci bez tajemnic, [w:] W stronę równości, W. Pietrzak, M. Pietrzak-Uszyńska (red.), Fundacja Grejfrut, Wrocław 2012.
19. Політика гендерної рівності на рівні місцевого самоврядування. Право і практика. Досвід Польщі [PL: Polityka równości płci na szczeblu samorządowym. Prawo i praktyka. Doświadczenia z Polski] [w:] Рівноправ'я в самоврядуванні. Співпраця Польщі та України (s. 35-77), Fundacja Instytut Studiów Wschodnioeuropejskich, Warszawa 2023.

W ramach pracy naukowej w obszarze równości płci chciałabym wykazać też redakcję jednego nierecenzowanego raportu z badań:

1. Dom to praca – podręcznik dla grup kobiecych, J. Podgórska-Rykała (red.), Fundacja Instytut Spraw Obywatelskich, Łódź 2014.

W tym miejscu chcę wskazać też trzy teksty, które nie stanowią publikacji naukowych, ale są artykułami publicystycznymi przygotowanymi dla periodyków samorządowych/ organizacji pozarządowych:

1. Polityka równości płci na szczeblu samorządowym, ekspertyza na zamówienie Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa 2022, luty.
2. Zasada równości płci i zakaz dyskryminacji w kodeksach etycznych urzędów gmin – dobre praktyki, „Pracownik Samorządowy”, nr 1/2016.
3. Prowadzenie polityki równości płci jako zadanie gminy. Teoria i praktyka, Wspólnota nr 22/1184, październik 2015 oraz Pracownik Samorządowy nr 10/2015.

***

W mojej pracy akademickiej wielokrotnie podejmowałam też wyzwanie związane z **pracą badawczą w obrębie dyscypliny nauki prawne**, ale zawsze była to moja działalność poboczna. Chciałabym w tym miejscu jedynie dodatkowo wskazać, że współpracowałam przy kilku projektach prawniczych, które dotyczyły prawa administracyjnego i prawa fundacyjnego. Oba te obszary wiążą się ściśle z moją pracą naukową w dyscyplinie nauki o polityce i administracji, gdyż pierwszy – prawo administracyjne – przenika się z tematyką badaną przeze mnie od lat i skategoryzowaną jako **samorząd terytorialny**, zaś drugi – wpisuje się w **społeczeństwo obywatelskie**.

Do tej kategorii zaliczyłam:

1. Ustawa o dowodach osobistych. Komentarz, C.H. Beck, Warszawa 2021 (współautorzy: G. Krawiec, M. Kępa, A. Nodzak).
2. Ustawa o ewidencji ludności. Komentarz, C.H. Beck, Warszawa 2020 (współautorzy: G. Krawiec, M. Kępa, A. Nodzak).
3. Prawo o fundacjach. Komentarz do ustawy o fundacjach. Działalność fundacji w praktyce. Wzory dokumentów, C.H. Beck, Warszawa 2020 (współautor: M. Kępa).
4. Private Foundation in the Polish Legal System as a Specific Institution of the Civil Society, Central European Papers, 2021, 9(1), s. 19-33 (współautor: M. Kępa).
5. A Foundation as a Legal Institution under Polish Law, Vestnik Permskogo universiteta. Juridicheskie Nauki – Perm University Herald. Juridical Sciences. 2021. Issue 54, s. 790-801 (współautor: M. Kępa).

4. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

W mojej karierze zawodowej współpracowałam z kilkunastoma uczelniami i instytucjami naukowymi, w tym zagranicznymi. W niektórych przypadkach była to tylko współpraca dydaktyczna – **Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej** (02.2012-02.2017) lub dydaktyczno-organizacyjna – **Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej** (10.2014-02.12.2015). Wielokrotnie wykładałam na zagranicznych uczelniach, uczestnicząc w programie **Erasmus+** na: Uniwersytecie Śląskim w Opawie, Czechy, 2021; Uniwersytecie Masaryka w Brnie, Czechy, 2021; Uniwersytecie w Preszowie, Słowacja, 2021; VSB-Technicznym Uniwersytecie w Ostrawie, Czechy, 2021; Uniwersytecie w Foggii, Włochy, 2019, 2020, 2021, 2022; Uniwersytecie w Bolonii, Włochy, 2018.

Jeśli chodzi o aktywność *stricte* naukową, prowadziłam ją w **pięciu** jednostkach: Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu; Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie; Uniwersytet Śląski w Opawie (Czechy); Instytut Rozwoju Miast i Regionów – Obserwatorium Polityki Miejskiej w Krakowie; European University Institute we Florencji (Włochy). Informacje dotyczące mojego zatrudnienia i współpracy z wyżej wskazanymi podmiotami opisałam już wstępnie w punkcie 2 autoreferatu, w tym miejscu skupię się jedynie na uszczegółowieniu mojej działalności naukowej.

***

Pracując w **Instytucie Administracji i Prawa Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu** (01.2015-09.2018), najpierw jako asystent, a potem adiunkt, prowadziłam dynamiczną działalność naukową.

Kierowałam **czterema własnymi projektami naukowymi**, finansowanymi z tzw. dotacji statutowej: (1) „Zarządzanie strategiczne - analiza Prawno porównawcza strategii rozwoju lokalnego miast na prawach powiatu w Polsce”, decyzja nr 217908/E-713/S/2017, efekt zadania: cykl artykułów (2017/2018); (2) „Europejskie modele administracji samorządowej. Analiza relacji pozycji ustrojowej organów wykonawczych i organów stanowiących w jednostkach podstawowych”, decyzja nr 217908/E-713/S/2016, efekt zadania: wieloautorska monografia naukowa (2016/2017); (3) „Polityka senioralna w jednostkach samorządu terytorialnego”, decyzja nr 217908/E-713/S/2015, efekt zadania: współautorska monografia naukowa (2015/2016); (4) „Miasto jako wielowymiarowy przedmiot badań”, decyzja nr 217908/E-713/S/2014, efekt zadania: współautorska monografia naukowa (2014/2015).

Kierowałam także jednym **projektem z zakresu upowszechniania nauki** finansowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego ze środków DUN (decyzja nr 943/P-DUN/2017) pt. „III Kongres Praktyków Nauki i Biznesu. Nauka napędza!”, w ramach którego zorganizowałam ogólnopolską konferencję naukową pt. „III Kongres Praktyków Nauki i Biznesu” (2017).

Wyniki swoich badań częściowo publikowałam w czasopismach wydawanych przez macierzystą uczelnię: **Roczniki Administracji i Prawa; Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas: Zarządzanie** oraz w monografiach wydanych przez **Oficynę Wydawniczą Humanitas**.

Byłam także organizatorką kilku konferencji naukowych, w tym m.in.: V Międzynarodowej Konferencji pt. „Gospodarka – Zmiany – Zarządzanie” (2017) czy też konferencji pt. „Dyrektor liderem marketingu. Budowanie wizerunku placówki oświatowej w sytuacji zmiany”(2017).

Za swoją działalność naukową byłam corocznie nagradzana **stypendium naukowym Rektora** Wyższej Szkoły Humanitas dla pracowników naukowo-dydaktycznych za osiągnięcia naukowe (2015/2016; 2016/2017; 2017/2018). Za osiągnięcia w roku akademickim 2016/2017 otrzymałam specjalną **Nagrode Rektora Wyższej Szkoły Humanitas za działalność organizacyjną i naukową**.

***

Od października 2018 roku do chwili obecnej pracuję jako adiunkt badawczo-dydaktyczny na **Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie** (aktualna nazwa uczelni).

W ramach mojej działalności naukowej pracowałam w trzech **zespołach badawczych**: jako koordynatorka *Interdyscyplinarne Centrum badań nad równością płci* (2018/2019), członkini *Zespołu Badawczego Pracownia badań nad partycypacją i współdecydowaniem* (2018/2019) oraz członkini *Zespołu Badawczego Italian Studies* (2020-2021).

Od 2021 roku jestem w zespole redakcyjnym czasopisma naukowego **Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Politologica** i koordynuję dział „Polityki publiczne”.

Realizowałam cztery **własne projekty badawcze**, finansowane ze środków funduszu badawczego dyscyplin: (1) „*Innowacje demokratyczne na szczeblu lokalnym. Przypadek Poznania i innych polskich miast*”, efekt: cykl artykułów (2022); (2) „*Fundacja jako specyficzna instytucja społeczeństwa obywatelskiego*”, efekt: cykl artykułów (2021/2022); (3) „*Panele obywatelskie jako metoda deliberacji decyzyjnej na szczeblu samorządowym i krajowym. Przykład Polski i Wielkiej Brytanii*”, efekt zadania: cykl artykułów (2020/2021); (4) „*Rządzenie wielopasmowe jako nowy paradygmat sprawowania władzy w jednostkach samorządu terytorialnego*”, efekt zadania: wieloautorska monografia (2019/2020).

Wyniki moich badań były częściowo publikowane w czasopiśmie wydawanych przez macierzystą uczelnię – **Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Politologica** oraz przez **Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego**.

We wskazanym okresie zorganizowałam sześć istotnych konferencji naukowych o różnym zasięgu i charakterze. Cztery z nich – przy których pełniłam funkcję **Przewodniczącej Komitetu Organizacyjnego** – zakończyły się wydaniem monografii zbiorowych pod moją współredakcją. Były to: dwie **międzynarodowe konferencje naukowe**: (1) Konferencja pt. „*Samorząd terytorialny wobec procesów centralizacyjnych. Perspektywa polska i międzynarodowa*” (30-31.05.2019); Konferencja pt. „*Deliberation in the Public Policies Planning Process. Experiences and Future Challenges*” (6-7.12.2021) oraz dwa **seminaria dyskusyjne o charakterze zamkniętym**: (1) Seminarium pt. „*Budżet obywatelski na świecie*” (21.02.2020); (2) Seminarium pt. „*Models of local governance - ideas, concepts, experiences and goals for the future*” (25.10.2019). Ponadto wraz z Kołem Naukowym Studentów Administracji USTAWKA, którego jestem inicjatorką i opiekunką, zorganizowałam dwie **ogólnopolskie konferencje naukowe skierowane przede wszystkim do studentów i doktorantów, przy których pracowałam w Radzie Naukowej**: (1) I Ogólnopolska studencko-doktorancka konferencja naukowa pt. „*Partycypacja w samorządzie terytorialnym*” (13-14.05.2022); (2) II Ogólnopolska konferencja naukowa pt. „*Partycypacja w samorządzie terytorialnym*” (26-27.04.2023). O tych sześciu przedsięwzięciach napiszę więcej w punkcie 5 autoreferatu, poświęconym działalności organizacyjnej.

Za swoją pracę naukową we wskazanym okresie zostałam dwukrotnie nagrodzona. Otrzymałam **Indywidualną Nagrodę Rektora** Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie 2021/2022 w ramach programu *Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcze* oraz **Indywidualną Nagrodę Rektora** Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie 2020/2021 za osiągnięcia naukowe.

***

W 2020 roku otrzymałam stypendium Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej na wyjazd badawczy na **Wydział Polityk Publicznych Uniwersytetu Śląskiego w Opawie**, gdzie w okresie marzec – kwiecień 2020 realizowałam projekt dotyczący lokalnej polityki senioralnej. Wyjazd ten zaowocował dalszą współpracą z Wydziałem Polityk Publicznych Uniwersytetu Śląskiego w Opawie i moim zaangażowaniem w kolejne projekty partnerskie.

W okresie 02.2021-12.2022 wzięłam udział w projekcie pt. „*Slezsko a problematika pasti středního příjmu - České a polské regionální perspektivy*” (PL: *Śląsk i problematyka pułapki średniego dochodu - Czeskie i Polskie perspektywy regionalne*), realizowanym przez Uniwersytet Śląski w Opawie (Czechy) i Uniwersytet Opolski, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach INTERREG VA Republika Czeska - Program Polska w ramach Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie Silesia (CZ.11.4.120/0.0/0.0/16_013/0002404). W ramach tego zadania włączyłam się w przygotowanie wspólnej publikacji naukowej, pisząc jeden z rozdziałów. Książka została opublikowana w trzech językach, w wolnym dostępie. Dodatkowo, dwukrotnie wzięłam udział w konferencjach naukowych w Opawie z referatami: (1) *Losowy dobór uczestników paneli obywatelskich. Wybrane metody i ich konsekwencje w kontekście reprezentatywności panelu* (Cz: *Nahodilý výběr účastníků občanských panelů. Vybrané metody a jejich důsledky v kontextu reprezentativnosti panelu*) w dniu 22 listopada 2021 oraz (2) *Deliberacyjne innowacje służące podnoszeniu jakości (współ)rzędzenia w transgranicznej polityce regionalnej* (Cz: *Deliberativní inovace a zkvalitnění (spolu)vládnutí v přeshraniční regionální polityce*) w dniu 18 maja 2021 r. Ponadto, zaprezentowałam referat pt. *Innowacje partycypacyjne jako narzędzie podnoszące jakość (współ)rzędzenia w polityce publicznej wobec zagrożenia pułapką średniego dochodu* (Cz: *Participativní nástroje jako forma zvyšující kvalitu (spolu) řízení procesů ve veřejné politic ve vztahu k ohrožení pastí středního příjmu*) na warsztatach w dniu 25 lutego 2021. Przeprowadziłam też wykład pt. „*Deliberation in public decision-making processes*” w języku angielskim dla studentów z Wydziału Polityk Publicznych Uniwersytetu Śląskiego w Opawie (9.11.2021).

***

W 2021 roku podjęłam współpracę z państwowym instytutem badawczym – **Instytutem Rozwoju Miast i Regionów – Obserwatorium Polityki Miejskiej w Krakowie**. W ramach tej współpracy wzięłam udział w dwóch działaniach. Najpierw jako recenzentka publikacji pt. „*Barometr Budżetu Obywatelskiego. Edycja 2020*”, przygotowanej przez zespół badawczy w składzie: B. Martela, L. Janik, G. Bubak, A. Jarzmik, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, 2021, a następnie w ramach pilotażowego projektu związanego z badaniem strategii rozwoju wybranych polskich miast.

***

W roku akademickim 2022/2023 otrzymałam prestiżowe stypendium badawcze Jean Monnet Fellowship, które umożliwiło mi wyjazd do **European University Institute we Florencji** (Włochy). W okresie 09.2022-31.08.2023 prowadziłam w związku z tym działalność naukową w Robert Schuman Centre for Advanced Studies we Florencji. Wyjazd badawczy zaowocował dwiema monografiami, z których jedna jest już opublikowana, a druga czeka na druk i kilkoma artykułami, które znajdują się w zróżnicowanych fazach procesu wydawniczego. Pracując w EUI systematycznie, co tydzień, brałam udział w międzynarodowych seminariach i konferencjach, w tym w m.in. w **13. edycji „The State of the Union”** (4-5.05.2023). Wyniki moich własnych badań zaprezentowałam na jednym z seminariów Schuman Seminar Series, które odbyło się w Robert Schuman Centre for Advanced Studies. Mój referat był zatytułowany: „*Democratic innovation in public decision-making processes*” (22.03.2023). Przez cały rok pracowałam w międzynarodowym klastrze badawczym „*TD21 - Transnational Democracy in the 21st century*”, a aktualnie kontynuuję współpracę w ramach międzynarodowego konsorcjum badawczego „*The Democratic Odyssey*”, koordynowanego przez Florence School of Transnational Governance, Transnational Democracy Programme.

5. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę

Od momentu rozpoczęcia studiów doktoranckich (2011) prowadzę intensywną aktywność dydaktyczną, organizacyjną i popularyzującą naukę. Częściowo omówiłam już tę działalność przy okazji wcześniejszych punktów autoreferatu, dlatego w tym miejscu chcę jedynie uzupełnić podane już informacje. Dla porządku przyjmę podział osiągnięć zgodny z sugerowanym w nagłówku.

5.1. Osiągnięcia dydaktyczne

W swojej karierze dydaktycznej przeprowadziłam dotychczas **ponad 1.000 godzin zajęć różnego rodzaju**, w tym: ćwiczeń, wykładów, konwersatoriów, szkoleń i warsztatów. Wśród odbiorców wskazanych zajęć znalazły się przede wszystkim osoby młode (**studenci studiów licencjackich i magisterskich**), a także osoby dorosłe (**słuchacze studiów podyplomowych, urzędnicy, działacze organizacji pozarządowych**). Prowadziłam także kursy w języku angielskim, m.in. dla **doktorantów ze Szkoły Doktorskiej** (kurs *Project planning and management*, 2020/2021) oraz dla **stypendystów programu Erasmus+** (moduł: *Introduction to Social Science Research in Poland*, 2020/2021). W latach 2014-2018 kilkakrotnie prowadziłam wykłady dla seniorów (słuchaczy **Uniwersytetów Trzeciego Wieku**), a także wykłady i warsztaty dla dzieci w wieku od 7 do 14 lat (studentów **Uniwersytetów Dziecięcych**) i młodzieży szkolnej w wieku 14-17 lat (studentów **Uniwersytetu Młodzieżowego**).

Większość akademickich zajęć dydaktycznych prowadziłam dla studentów kierunku **administracja**, pozostałe dla studentów **ekonomii społecznej, politologii, bezpieczeństwa narodowego, europeistyki, stosunków międzynarodowych, prawa, historii, zarządzania**.

Wielokrotnie prowadziłam też wykłady na uczelniach zagranicznych, uczestnicząc w programie **Erasmus+** na: Uniwersytecie Śląskim w Opawie, Czechy, 2021; Uniwersytecie Masaryka w Brnie, Czechy, 2021; Uniwersytecie w Preszowie, Słowacja, 2021; VSB-Technicznym Uniwersytecie w Ostrawie, Czechy, 2021; Uniwersytecie w Foggii, Włochy, 2019, 2020, 2021, 2022; Uniwersytecie w Bolonii, Włochy, 2018.

***

Pracę dydaktyczną rozpoczęłam bezpośrednio po zakończeniu studiów magisterskich, wraz z rozpoczęciem studiów doktoranckich. W okresie 10.2012-02.2015 odbywałam staż dydaktyczny na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, na Wydziale Nauk Społecznych. Prowadziłam zajęcia dla studentów politologii z przedmiotów: *Samorząd terytorialny i wspólnoty lokalne* oraz *Samorząd terytorialny w państwa europejskich*.

W międzyczasie współpracę zaproponowała mi Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku Białej, gdzie w okresie 02.2012-02.2017 pracowałam ze studentami studiów podyplomowych z administracji publicznej oraz licencjackich z europeistyki. Prowadziłam następujące przedmioty: *Organizacja i zarządzanie projektem społecznym; Zarządzanie kapitałem społecznym; oraz Przygotowanie wniosków o dofinansowanie z funduszy UE*.

Od lutego 2013 roku, do lutego 2015 byłam związana z Wyższą Szkołą Biznesu w Dąbrowie Górniczej, gdzie prowadziłam następujące zajęcia dla studentów studiów licencjackich i magisterskich kilku kierunków: *Wstęp do zarządzania projektami; Pozyskiwanie środków unijnych; Kontrola i audyt projektów unijnych; Praktyczne aspekty realizacji projektów; Ustrój samorządu terytorialnego; Gender mainstreaming i polityka równości płci w IT*.

W roku 2014 nawiązałam współpracę dydaktyczną z Wyższą Szkołą Humanitas w Sosnowcu. Najpierw prowadziłam jedynie zajęcia dla studentów administracji: *Lokalne i regionalne strategie rozwoju*, a od 2015 roku, kiedy zostałam zatrudniona na etat, prowadziłam kursy dla studentów kierunków: prawo,

administracja i zarządzanie: *Ustrój samorządu terytorialnego; System polityczny RP; Pozycja prawna organów gminy, powiatu i województwa; Fundusze europejskie; Zarządzanie projektem; Partycypacja społeczna; Współdziałanie administracji samorządowej i rządowej.* W ramach pracy dydaktycznej prowadziłam także **magisterskie seminarium dyplomowe**. W 2018 roku wypromowałam moich pierwszych siedmiu magistrów, studentów kierunku administracja. Wielokrotnie pełniłam także funkcję recenzenta prac dyplomowych oraz członkini komisji w czasie obron, zarówno dla dyplomantów studiów magisterskich i licencjackich, jak i słuchaczy studiów podyplomowych. W ramach pracy dydaktycznej pracuję także indywidualnie ze studentami zdolnymi, wspierając ich w przygotowaniu pierwszych artykułów naukowych i referatów konferencyjnych. Zdarza mi się także pracować w zespołach ze studentami, dla przykładu, w 2018 roku został opublikowany artykuł, który napisałam wspólnie z bardzo zdolną studentką administracji – Panią Anetą Zasuń. W omawianym okresie opiekowałam się też bardzo aktywnym i liczным *Kołem Naukowym Administracji i Zarządzania* zrzeszającym studentów kierunku administracja, prawo i zarządzanie. Koło to powstało z mojej inicjatywy i w ramach swojej działalności m.in. publikowało **studentcki miesięcznik popularnonaukowy TIRET**. Systematycznie uczestniczyliśmy w konferencjach naukowych i w rozprawach sądowych, m.in. w okręgowym sądzie karnym w Katowicach.

Pracując od roku 2018 na Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie prowadziłam i nadal prowadzę przede wszystkim kursy dla studentów administracji i ekonomii społecznej, ale też np. bezpieczeństwa narodowego, prawa czy politologii. Są m.in. to następujące zajęcia: *Planowanie i ewaluacja polityk publicznych; Polityki publiczne, System polityczny RP; Partycypacja społeczna na szczeblu samorządowym; Samorząd terytorialny i gospodarka lokalna; Ustrój administracji rządowej i samorządowej; Planowanie i zarządzanie projektami; Polityka regionalna; Społeczeństwo obywatelskie; Partycypacja w samorządzie terytorialnym; Metody samokształcenia i samorozwoju; Zarządzanie projektem w administracji publicznej; Samorząd terytorialny i partycypacja obywatelska; Innowacje społeczne i regionalne; Gospodarka komunalna; Systemy wyborcze; Formy instytucjonalno-prawne przedsiębiorstw społecznych; Finansowanie kultury z funduszy unijnych; Komunikacja społecznościowa.* Co roku prowadzę seminarium licencjackie na kierunku administracja. W omawianym okresie wypromowałam łącznie **ponad 70 osób, przede wszystkim licencjatów**, ale także magistrów (np. z trybów eksternistycznych). Ponadto, byłam **recenzentką ponad 100 prac, w większości magisterskich**. W ramach pracy dydaktycznej pracuję także indywidualnie ze studentami zdolnymi, wspierając ich w przygotowaniu pierwszych artykułów naukowych i referatów konferencyjnych. Zdarza mi się także pracować w zespołach ze studentami, dla przykładu, w 2022 roku został opublikowany artykuł, który napisałam wspólnie z bardzo zdolną studentką administracji – Panią Lilianą Podwiką. W konkursie na najlepsze prace dyplomowe obronione w roku akademickim 2020/2021 w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji moje dwie dyplomantki (Pani Anna Calik i Pani Agata Rogala) zajęły 2 i 3 miejsce. Aktywnie włączam się w ich działalność i wspieram studentckie organizacje. W latach 2018-2021 opiekowałam się **Studentkim Pismem SPREŻYNKA**, a następnie od 2021 roku pełnię rolę opiekunki **Koła Naukowego Studentów Administracji USTAWKA**. Wraz ze studentami organizuję konferencje naukowe, spotkania z ciekawymi ludźmi, wyjścia do urzędów i innych instytucji, wizyty studyjne, warsztaty, a także różnego rodzaju inne akcje.

5.2. Osiągnięcia organizacyjne

Intensywną działalność organizacyjną podejmowałam w związku z zatrudnieniem w każdym ze wskazanych wcześniej podmiotów społecznych i naukowych. W tym miejscu omówię jednak tylko najważniejsze projekty, które realizowałam w związku z zatrudnieniem w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu (2015-2018) oraz na Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie (2018 – nadal).

***

Pracując w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu bardzo wiele zadań, które realizowałam miało charakter działalności organizacyjnej. Było to związane przede wszystkim z faktem, że od początku okresu zatrudnienia łączyłam zadania związane z pracą naukową (asystent/ adiunkt) z zadaniami o charakterze administracyjnym. Początkowo zostałam zatrudniona jako Koordynatorka Uniwersytetu Dziecięcego i Młodzieżowego. Moim zadaniem było utworzenie Uniwersytetu Dziecięcego i Uniwersytetu Młodzieżowego. Gdy udało się to zrobić, a potem poszerzyć pole działania i rozwinąć całą sieć uniwersytetów dziecięcych, otrzymałam nowe zadania wynikające z powierzenia mi funkcji Pełnomocnika Kanclerza ds. Kształcenia Międzypokoleniowego. Było to związane z połączeniem mojej jednostki z innymi, dotychczas funkcjonującymi osobno projektami (m.in. działającym już w naszych strukturach Uniwersytetem Trzeciego Wieku). Do listopada 2016 roku kierowałam prężnie rozwijającym się działem – „Uniwersytetem Międzypokoleniowym”, który realizował zadania z zakresu aktywności na rzecz: dzieci (powstało 16 uniwersytetów dziecięcych prowadzonych w partnerstwie z miastami województwa śląskiego i małopolskiego oraz Klubik Dziecięcy „Żaczki Humanitas” – finansowany w ramach ministerialnego Programu „Maluch na Uczelni”); młodzieży (współpraca ze szkołami średnimi oraz prowadzenie Uniwersytetu Młodzieżowego); seniorów (koordynacja Ogólnopolskiej Sieci „Aktywny Senior” oraz powołanie i rozwijanie 4 uniwersytetów trzeciego wieku prowadzonych w partnerstwie z miastami województwa śląskiego i organizacjami pozarządowymi, a także realizacja szeregu projektów senioralnych dofinansowanych m.in. z MPRIPS w ramach programów ASOS i FIO). W ramach pracy w dziale Uniwersytetu Międzypokoleniowego koordynowałam dziesiątki, a z czasem setki wykładów i warsztatów dla dzieci i seniorów, które realizowaliśmy w naszych UD i UTW. Organizowaliśmy także półkolonie letnie i zimowe, wycieczki, wizyty studyjne i włączaliśmy się w inne wydarzenia ważne dla miast partnerskich. Łącznie brałam udział w organizacji kilkudziesięciu wydarzeń o zasięgu lokalnym, regionalnym i krajowym. Od grudnia 2016 roku objęłam funkcję Pełnomocnika Rektora ds. badań naukowych i transferu wiedzy. Na tym stanowisku odpowiadałam m.in. za koordynację polityki naukowej uczelni, organizację konferencji naukowych, współpracę z otoczeniem biznesu, badania i pozyskiwanie grantów zewnętrznych. W październiku 2017 roku powierzono mi funkcję Prodziekana ds. badań naukowych. Zajmowałam się sprawami związanymi z planowaniem i koordynowaniem polityki naukowej oraz działalności B+R, a także szkoleniem i wsparciem pracowników w zakresie prowadzenia badań i pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Ścisłe współpracowałam z dyrektorami instytutów, kierownikami działów administracyjnych (m.in. studiów podyplomowych) oraz wydawnictwem i biblioteką. W ramach tej aktywności również brałam udział w organizacji wielu przedsięwzięć o zasięgu lokalnym, regionalnym i krajowym – co wynikało z mojej codziennej, bieżącej pracy na dynamicznie rozwijającej się uczelni wyższej.

***

W momencie zmiany miejsca pracy i rozpoczęcia współpracy w charakterze adiunkta badawczo-dydaktycznego na Uniwersytecie Pedagogicznym im. KEN w Krakowie skupiałam się mocniej na działalności naukowej i badawczej. Zorganizowałam w tym czasie sześć istotnych konferencji naukowych o różnym zasięgu i charakterze:

- Konferencja pt. „*Samorząd terytorialny wobec procesów centralizacyjnych. Perspektywa polska i międzynarodowa*” (30-31.05.2019) miała międzynarodowy charakter i była realizowana w partnerstwie z podmiotami branżowymi, samorządami i środowiskiem akademickim (współorganizatorzy: Odeska Narodowa Akademia Łączności im. A.S. Popowa, Ukraina; Kijowski Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki, Ukraina; Związek Ukraińskich Prawników, Ukraina;

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej – Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji w Krakowie). Wydarzenie zgromadziło ponad 100 uczestników, z czego 1/3 stanowili goście zagraniczni. Projekt został dofinansowany z programu *Krakowskie Konferencje*. Patronaty nad wydarzeniem objęły m.in.: Związek Powiatów Polskich; Związek Miast Polskich; Forum Akademickie; Fundacja Pro Universitatis; Biuro Inicjatyw Społecznych). Pokłosiem konferencji było opublikowanie dwóch tomów zbiorowych (*Samorząd terytorialny wobec procesów centralistycznych: decentralizacja a recentralizacja*, J. Podgórska-Rykała, B. Pawlica, P. Ostachowski (red.), Wydawnictwo AT, Kraków 2020; *Samorząd terytorialny: organy, zadania, finanse i aspekt międzynarodowy*, J. Podgórska-Rykała, B. Pawlica, P. Ostachowski (red.), Wydawnictwo AT, Kraków 2020). Przy tym projekcie pełniłam funkcję Przewodniczącej Komitetu Organizacyjnego i koordynowałam całość prac organizacyjnych.

- Seminarium naukowe pt. „*Models of local governance - ideas, concepts, experiences and goals for the future*” (25.10.2019) było wydarzeniem zamkniętym, dedykowanym grupie specjalistów i badaczy narzędzi partycypacyjnych w zarządzaniu publicznym. Zgromadziło kilkunastu uczestników, których następnie zaprosiliśmy do złożenia rozdziałów do anglojęzycznej monografii naukowej (*Local governance – ideas, concepts, experiences and goals for the future*, J. Podgórska-Rykała, J. Sroka, M. Zabdyr-Jamróż (red), Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2021). Przy tym projekcie koordynowałam całość prac organizacyjnych.
- Seminarium naukowe pt. „*Budżet obywatelski na świecie*” (21.02.2020) było wydarzeniem zamkniętym, dedykowanym grupie specjalistów i badaczy budżetu obywatelskiego. Zgromadziło kilkunastu uczestników, których następnie zaprosiliśmy do złożenia rozdziałów do anglojęzycznej monografii naukowej (*Citizen Participation in Budgeting around the World: Practices and Impact*, J. Podgórska-Rykała, J. Sroka (red), Wydawnictwo Libron, Kraków 2021). Przy tym projekcie koordynowałam całość prac organizacyjnych.
- Konferencja pt. „*Deliberation in the Public Policies Planning Process. Experiences and Future Challenges*” (6-7.12.2021) miała międzynarodowy charakter i była realizowana w partnerstwie z podmiotami branżowymi, samorządami i środowiskiem akademickim (współorganizatorzy: Kolegium Ekonomiczno-Społeczne Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie; Kolegium Gospodarki i Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie; Centrum Deliberacji na Wydziale Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego w Warszawie; Wydział Polityk Publicznych Uniwersytetu Śląskiego w Opawie Czechy; Wydział Prawa Uniwersytetu w Foggii, Włochy; Katedra Teorii Polityki Uniwersytetu w Preszowie, Słowacja). Patronaty nad wydarzeniem objęli: Marszałek Województwa Małopolskiego; Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. J. Regulskiego; Związek Powiatów Polskich. Projekt został dofinansowany z programu *Krakowskie Konferencje*. Wydarzenie zgromadziło kilkudziesięciu uczestników, z czego część stanowili goście zagraniczni. Pokłosiem konferencji było opublikowanie tomu zbiorowego w języku angielskim (*Deliberation in the Public Policies Planning Process. Experiences and Future Challenges*, J. Podgórska-Rykała, J. Sroka (red), Wydawnictwo Libron, Kraków 2022). Przy tym projekcie pełniłam funkcję Przewodniczącej Komitetu Organizacyjnego i koordynowałam całość prac organizacyjnych.
- I Ogólnopolska studencko-doktorancka konferencja naukowa pt. „*Partycypacja w samorządzie terytorialnym*” (13-14.05.2022) była wydarzeniem ogólnopolskim, które zgromadziło kilkudziesięciu studentów, doktorantów i pracowników nauki. Zorganizowałam ją wraz z Kołem Naukowym Studentów Administracji USTAWKA, którego jestem opiekunką. Partnerem wydarzenia było

Studenckie Koło Naukowe Samorządu Terytorialnego działające na Wydziale Ekonomii i Finansów Uniwersytetu w Białymstoku. Teksty pokonferencyjne (w języku polskim i angielskim) zostały opublikowane w czasopiśmie naukowym „Rocznik Administracji Publicznej”.

- II Ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Partycypacja w samorządzie terytorialnym” (26-27.04.2023) była wydarzeniem ogólnopolskim, które zgromadziło kilkunastu studentów i doktorantów. Zorganizowałam ją wraz z Kołem Naukowym Studentów Administracji USTAWKA, którego jestem opiekunką. Partnerem i współorganizatorem wydarzenia było Miasto i Gmina Niepołomice. Konferencja odbyła się w Młodzieżowym Obserwatorium Astronomicznym im. Kazimierza Kordylewskiego w Niepołomicach, a uczestnicy mieli również okazję wziąć udział w wizycie studyjnej w obiektach użyteczności publicznej w Niepołomicach. Patronat nad konferencją objęła Okręgowa Izba Radców Prawnych w Krakowie. Teksty pokonferencyjne (w języku polskim i angielskim) zostały opublikowane w czasopiśmie naukowym „Rocznik Administracji Publicznej”.

Poza działalnością związaną z organizacją konferencji naukowych, pełniłam także szereg **istotnych funkcji organizacyjnych**, w tym: Zastępcy Dyrektora ds. Nauki (2020-2022); Członkini Instytutowej Rady Jakości Kształcenia (2020-2021); Członkini Zespołu ds. Ewaluacji i Zespołu ds. Promocji (2020-2021); Koordynatorki ds. grantów (2018-2021). Rokrocznie jestem także **opiekunem roczników** na kierunku administracja. Od września 2021 r. do czerwca 2022 r. sprawowałam **opiekę nad gościem zagranicznym** dr Michałem Cirnerem, który dzięki wsparciu przyznanemu przez Fundusz Wyszehradzki prowadził w naszej jednostce badania pt. „*Municipal reform in Poland as an inspiration for municipal reforms in Slovakia, Czech Republic and Hungary*”.

5.3. Działania popularyzujące naukę

Poza tradycyjną aktywnością dydaktyczną, naukową i organizacyjną realizuję wiele projektów mających charakter działalności popularyzujących naukę. Niektóre z nich już scharakteryzowałam w punkcie 2 autoreferatu, gdyż były związane z moim zatrudnieniem. W tym miejscu postaram się odnieść tylko do najważniejszych, o których jeszcze nie wspominałam. Podzielę tę aktywność na dwa obszary: politykę senioralną i partycypację społeczną. Następnie zaś omówię dodatkowo międzynarodowy wymiar mojej działalności popularyzującej naukę.

***

Przede wszystkim chcę w tym miejscu wskazać na moją wieloletnią **współpracę ze środowiskami senioralnymi**, która wpisuje się w tzw. trzecią misję uczelni.

W okresie 2015-2018 współpracowałam z Uniwersytetami Trzeciego Wieku z Będzina, Poręby, Jaworzna, Sosnowca i Dąbrowy Górniczej prowadząc wykłady z zakresu praw obywatelskich i aktywizujące seniorów obywatelsko cykle szkoleniowe, m.in. pt. *Akademia Aktywnego Obywatela; Akademia Inicjatyw Społecznych; Polityka senioralna w jednostkach samorządu terytorialnego; Miasto, w którym mieszkam: samorząd terytorialny; Partycypacja społeczna seniorów; Prawne podstawy wolontariatu i jego związki ze społeczeństwem obywatelskim* i wiele innych.

Współpracowałam też z Urzędem Miejskim w Sosnowcu, a szczególnie z Sosnowiecką Radą Seniorów, szkoląc jej członków (cykl pt. „*Polityka senioralna w ujęciu strategicznym*”) i pomagając w przygotowywaniu aktów prawnych i dokumentów będących podstawą funkcjonowania i działania rady (2016). W latach 2016-2017 pracowałam w gronie ekspertów projektu pt. „*Seniorzy Decydują*”

realizowanego przez Stowarzyszenie Aktywne Kobiety z Sosnowca wraz z Urzędem Miejskim w Sosnowcu, współfinansowanego ze środków Ministerstwa Pracy Rodziny i Polityki Społecznej.

Byłam także mocno zaangażowana w realizację (m.in. jako dydaktyk) kilku innych projektów senioralnych realizowanych przez Wyższą Szkołę Humanitas w Sosnowcu. Były to m.in. projekty: „Zagłębiowska Akademia Aktywnego Seniora – II edycja” dofinansowany ze środków Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2017 r.); „Sosnowiecka Akademia Aktywności Obywatela” w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich finansowanego ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2016 r.) oraz „Zagłębiowska Akademia Aktywnego Seniora”, który był dofinansowany ze środków Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (2016 r.). W ramach tego ostatniego projektu przeprowadziłam badanie i przygotowałam z niego raport końcowy pt. „Główne założenia Zagłębiowskiej Polityki Senioralnej” (Sosnowiec 2016).

Opublikowałam na temat polityki senioralnej dwa teksty w czasopismach branżowych, nienaukowych: *Polityka senioralna w jednostkach samorządu terytorialnego*, Wspólnota. Dodatek specjalny, październik 2015; *Żeby starość nabrała barw*, Wspólnota nr 3/1191, styczeń 2016.

Wzięłam też udział w XIII Samorządowym Forum Kapitału i Finansów, w Międzynarodowym Centrum Kongresowym w Katowicach, w charakterze moderatorki panelu pt. „Przestrzeń przyjazna seniorom” (1-2.10.2015) oraz w XIV Samorządowym Forum Kapitału i Finansów jako moderatorka panelu: pt. „Przestrzeń międzypokoleniowa” (22-23.09.2016).

***

Drugi obszar, w ramach którego podejmuję działalność popularyzatorską to **partycypacja społeczna**. Poza tym, że prowadzę aktywność naukową w tym zakresie, staram się też włączać w projekty branżowe, realizowane przez środowiska praktyków. W większości przedsięwzięć, które realizuję od początku mojej pracy zawodowej, wątki związane z popularyzacją nauki przeplatają się z działaniami stricte naukowymi. Tak było m.in. w przypadku mojej pracy dla Stowarzyszenia Bona Fides, dla którego koordynowałam projekty mające na celu zwiększanie świadomości obywatelskiej, podnoszenie poziomu wiedzy i wzmacnianie kompetencji urzędników w zakresie udostępniania informacji publicznej. Podobnie jest także w przypadku mojej bieżącej współpracy z Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej, której główne cele ogniskują się na działaniach branżowych, w tym szkoleniowych i obejmują przede wszystkim grono urzędników i radnych. Dlatego w tym miejscu wymienię tylko kilka przykładowych działań, o których nie wspominałam wcześniej.

W 2017 roku zostałam zaproszona na XV Samorządowe Forum Kapitału i Finansów, odbywające się w Międzynarodowym Centrum Kongresowym w Katowicach, gdzie moderowałam panel poświęconych organizacjom pozarządowym podczas Forum Przewodniczących Rad (5-6.10.2017). W 2018 roku wzięłam czynny udział w V Forum Praktyków Partycypacji we Wrocławiu, gdzie prowadziłam sesję dyskusyjną pt. „Partycypacja czy reprezentacja. Kto ma większą legitymację do podejmowania kluczowych decyzji?” (11-12.06.2018). Następnie, uczestniczyłam w XVI Samorządowym Forum Kapitału i Finansów, gdzie w charakterze ekspertki dyskutowałam w panelu pt. „Prawo inicjatywy uchwałodawczej mieszkańców” (2-3.10.2018). W 2019 roku na zaproszenie Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” wzięłam udział w VI. Forum Praktyków Partycypacji, które odbyło się w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku (10-11.06.2019). Na zlecenie Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego przeprowadziłam dla urzędników (w formule online) praktyczne szkolenie pt. „Budżet obywatelski w jednostkach samorządu terytorialnego – aspekty praktyczne i prawne” (12.10.2020). W dniach 18-19.09.2023 byłam gościem międzynarodowego seminarium w ramach projektu pt. „Voice & Vote – let’s go beyond public consultation”,

realizowanego przez Fundację Stocznia, gdzie prezentowałam wyniki moich badań nad deliberatywnym mini-publikami praktykom partycypacji z całej Europy. W 2023 roku wzięłam udział jako oficjalna Obserwatorka w Rzeszowskim Panelu Klimatycznym, realizowanym na zlecenie Urzędu Miasta Rzeszów przez Fundację Pole Dialogu oraz Fundację Stocznia.

Ponadto, opublikowałam na temat szeroko pojętej partycypacji społecznej wiele tekstów popularnonaukowych w czasopismach branżowych, np. *Czy epidemia to czas dialogu?*, Wspólnota nr 8/2020 (1300), 18 kwietnia 2020 (współautor: J. Sroka); *Obywatelska inicjatywa uchwałodawcza – praktyka a rozstrzygnięcia nadzorcze*, Wspólnota nr 2/2020 (1294), 25 stycznia 2020 (współautor: J. Sroka); *Administrowanie, zarządzanie czy współzrządzenie – optymalny model dla administracji*, Wspólnota nr 22/2019 (1288), 2 listopada 2019 (współautor: J. Sroka); *Model governance – czyli partycypacyjna demokracja lokalna*, Wspólnota nr 16/2019 (1282), Kurier prawny, 10 sierpnia 2019 (współautor: J. Sroka); *Partycypacja mieszkańców*, Wspólnota nr 17/2019 (1283), 24 sierpnia 2019 (współautor: J. Sroka); *Sosnowiecka Rada Seniorów - początki i wyzwania*, Wspólnota nr 1/2015, 14 stycznia 2017.

Dodatkowo, na zlecenie Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej przygotowałam cztery teksty popularnonaukowe, mające na celu promocję zarządzania partycypacyjnego i deliberatywnego w samorządach: *Innowacje deliberatywne jako zasilenie lokalnej demokracji: przykłady paneli obywatelskich z Polski*, Warszawa, 19/2023; *Innowacje deliberatywne jako sposób na łagodzenie kryzysu demokracji: wybrane przykłady zagranicznych mini-publik*, Warszawa nr 8/2023; *Rola interesariuszy w procesie programowania strategicznego rozwoju lokalnego*, Warszawa 2021, czerwiec; *Budżet partycypacyjny - polityczny wynalazek, który odniósł globalny sukces*, Warszawa 2021, wrzesień.

***

W tym miejscu chcę dodać, że poza działalnością krajową upowszechniającą naukę, aktywnie włączam się też w wydarzenia o zasięgu międzynarodowym. Od 2011 roku jestem uczestniczką sieci **SALTO Youth**, w ramach której biorę udział w szkoleniach, warsztatach i wizytach studyjnych poświęconych **polityce młodzięwej w Europie**. Sieć zrzesza działaczy organizacji pozarządowych i praktyków, którzy chcą oddolnie wspierać zmiany społeczne poprzez pracę z młodymi ludźmi. Angażuję się w projekty, które są związane z obszarami aktywności obywatelskiej i polityki publicznej.

Dotychczas uczestniczyłam w następujących spotkaniach:

- Study Visit *Inclusive Youth Work Practice „EAT SNAC_STUDY VISIT”*, Cork, Irlandia (7-10.03.2023);
- International Course *Youth Work Against Violent Radicalization – The role of Democratic Competences*, luventa – Slovensky Institut Mladeze, Bratysława, Słowacja (26-29.06.2018);
- International Seminar *European Citizenship*, Agenzia Nazionale per i Giovani, Rzym, Włochy (29.10-4.11.2012);
- International Seminar *Urban Solutions Seminar*, British Council, International Salto Youth, Birmingham, Wielka Brytania (29.05-2.06.2012);
- Study Visit *Community Learning Building Capacity and for active citizenship*, Hungarian Anti Poverty Networ, Budapeszt, Węgry (27-28.04.2012);
- Training Course *Empowering U 2 lead Uth*, Solothurn, Szwajcaria (9-17.04.2011).

6. Inne ważne informacje dotyczące kariery zawodowej

W ramach dodatkowej działalności naukowej współpracuję z kilkoma polskimi i zagranicznymi **czasopismami naukowymi**, dla których systematycznie recenzuję (w języku polskim i angielskim) artykuły. Są to: **Studia Regionalne i Lokalne** (od 2023); **Zeszyty Prasoznawcze** (od 2023); **Studia z Polityki Publicznej** (od 2022); **Studia Politologiczne** (od 2022); **Border and Regional Studies** (od 2021); **Central European Papers** (od 2021); **Rocznik Administracji Publicznej** (od 2020); **Regulation & Governance** (2020). W czerwcu 2022, na zlecenie **Instytutu Filozofii i Socjologii PAN**, wykonałam w języku angielskim recenzję zewnętrzną dla jednego z doktorantów Instytutu.

Od lat jestem związana z lokalną działalnością społeczną i obywatelską i angażuję się w pracę samorządową. W kadencjach 2006-2010 i 2014-2018 pełniłam funkcję **radnej Rady Miejskiej Będzina**. Pracowałam w Komisji Polityki Społecznej oraz Komisji Polityki Gospodarczej i Rozwoju Lokalnego oraz w kilku komisjach Związku Miast Polskich (m.in.: Komisji Integracji Europejskiej, Komisji Polityki Miejskiej i Rozwoju Miast czy też Komisji Partnerstwa i Dialogu). Wcześniej, w okresie 2003-2006 byłam reprezentantką interesów będzińskiej młodzieży pełniąc przez dwie kadencje funkcję **Przewodniczącej Młodzieżowej Rady Miasta Będzina**.

Podgórska - Rykała